

«Elevene bak tallene – triangulert analysekompetanse»

Forprosjekt i desentralisert kompetanseutvikling
høsten 2018 for Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble,
Drangedal og Kragerø - Grenland+

Anne Liv Kaarstad Lie

Anne Liv Kaarstad Lie

**«Elevene bak tallene – triangulert
analysekompetanse»**

Forprosjekt i desentralisert kompetanseutvikling høsten
2018 for Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og
Kragerø - Grenland+

© 2019 Anne Liv Kaarstad Lie
Universitetet i Sørøst-Norge
Institutt for pedagogikk
Drammen, 2019

Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 21

ISSN: 2535-5325 (Online)

ISBN: 978-82-7860-364-2 (Online)

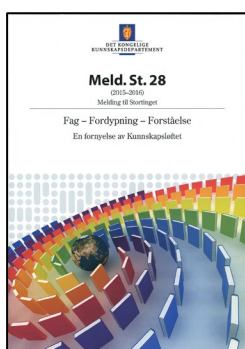

Utgivelser i publiseres som Creative Commons* og kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. Navn på utgiver og forfatter(e) angis korrekt. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Høsten 2018 har skoleeiere, skoleledere og PPT i Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og Kragerø tydeliggjort god pedagogisk praksis som støtter og utvikler faglige og sosiale elevresultater.

Formålet var å bli bedre skoleeiere og profesjonsfolk. I tillegg til å synliggjøre god pedagogisk praksis skulle deltagerne få kunnskap og ferdigheter i å triangulere; innhente data fra ulike perspektiver før vurderinger eller beslutninger kan gjøres. Bærekraftige verdier og prinsipper for god pedagogisk praksis som støtter og utvikler elevenes læring ble synliggjort i Grenland +

Å lære i flokk og komme tettere på elevene og undervisningen...

Forord

I Melding til Stortinget 21 «Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen» legger Stortinget føringer for skolebasert kompetanseutvikling. Stortinget vil at alle lærere fra samme skole deltar og påvirker praksisen i større grad enn individuelle tiltak og korte kurs. Det ligger fast at ansvaret for kvalitets- og kompetanseutvikling ligger hos lokale myndigheter.

Departementet ønsker å legge til rette for et system som kan bli stående over lang tid, uten at det stadig må suppleres med nye, nasjonale kompetansesatsinger.

For å lykkes med desentraliserte kompetanseutvikling i Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Kragerø og Drangedal er det en forutsetning at lærerprofesjonen har eierskap til tiltakene. Det er mye god praksis som støtter elevers læring i dagens skoler, og Kunnskapsdepartementet vil fremme og legge til rette for en delingskultur. Det er ønsket praksis- og organisatorisk endring.

Høsten 2018 har kompetansenettverket Grenland + arbeidet med å studere strukturer som støtter god læring med eleven i sentrum. Gjennom et systematisk forbedringsarbeid rettet mot både eierskap, ledelse og pedagogisk praksis i utdanningssektoren, er målet å ruste deltakerne til å kunne

- definere behovene for kompetanseutvikling ved den enkelte skole
- anvende triangulert analysekompetanse for å nå «eleven bak tallene» og øke læringsutbytte for eleven

I løpet av høsten 2018 har vi arbeidet med å utarbeide felles begrepsvaliditet om hvilke strukturer for læring som støtter og fremme elevenes elevresultater. Skoleeiere, skoleledere og PPT i Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og Kragerø har utviklet et felles språk om hva som skaper læring, hvordan profesjonsfelleskap jobber, planer som virker i hverdager og ikke minst.... Hvordan vi jobber tettere på elevene og undervisningen....

Drammen 3. januar 2019

Mvh

Kikki Schjølberg og Anne Liv Kaarstad Lie,

faglige veiledere fra instituttet for pedagogikk, Universitetet i Sørøst-Norge

Sammendrag

Skoleledere og skoleeiere i Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og Kragerø (Grenland +) samarbeider med Universitetet i Sørøst-Norge med skolebasert kompetanseutvikling. Dette er en del av desentralisert kompetanseutvikling, Utdanningsdirektoratet, der tiltakene bidrar til at skoleeiere skal nå målene for grunnopplæringen.

- Elevene skal ha et godt læringsmiljø
- Elevene skal mestre grunnleggende ferdigheter og ha god faglig kompetanse
- Flere elever og lærlinger skal gjennomføre videregående opplæring

«Elevene bak tallene – triangulert analysearbeid» er en tilnærming for å lære som profesjonsfellesskap i skoler. Profesjonsfellesskapet tar utgangspunkt i elevers læringsutbytte som Elevundersøkelsen, eksamensresultater, nasjonale prøver eller andre kartleggingsprøver. Med dette utgangspunktet arbeider profesjonsfellesskapet aksjonsforskende for å innhente data/informasjon ved å observere i opplæringen, intervjuer elever, foreldre eller kolleger og/eller innhente lokale planer, ukeplaner, lekseplaner. Vi kaller dette å triangulere. Ut fra innhentet data/informasjon reflekterer og analyserer profesjonsfellesskapet, for så å vurdere og ta avgjørelser for ny pedagogisk praksis. Aktuelle begrep vi jobber med er «elevsentrert læringsledelse».

For interesserte lesere anbefales artikkel i tidsskriftet Skolelederen nr.2/2019

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
1.0 Bakteppet for desentralisert kompetanseutvikling	4
1.1 Kvalitetsvurderingssystemets formål.....	4
1.2 Tall og telling	6
1.3 Læringsutbytte – resultatorientert og prosessorientert	8
1.4 Skolebasert kompetanseutvikling basert på verdier	9
1.5 Verdiprinsipper for skolebasert kompetanseutvikling.....	13
2.0 Triangulert analysekompetanse i Grenland +	15
2.1 Nettverkssamlinger høsten 2018	17
3.0 Sammenfatninger fra hel dag 17.10.18 i Langesund	22
3.1 Innledning med professor Finn R. Hjordemaal, USN.....	22
3.2 Strukturer som støtter gode læringsresultater i barnetrinnene.....	24
3.2.1 Utvalg fra Heistad skole, Drangedal og Skien	24
3.2.2 Utvalg fra Venstøp skole i Skien og barnetrinn i Kragerø	25
3.2.3 Utvalg fra Helle skole, Klyve skole, Grønli skole og Siljan	27
3.3 Strukturer som støtter gode læringsresultater i ungdomstrinnet.....	30
3.1 Tveten, Gulset, Bamble og Drangedal.....	30
3.4 Positive påstander om strukturer som støtter god praksis	33
4.0 Verdier og prinsipper for opplæringen i Grenland +	35
4.1 Opplæringens verdigrunnlag i Grenland+	36
4.1.1 Menneskeverdet	37
4.1.2 Identitet og kulturelt mangfold.....	38
4.1.3 Kritisk tenkning og refleksjon	38
4.1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang.....	39
4.1.5 Respekt for naturen og miljøbevissthet.....	39
4.1.6 Demokrati og medvirkning.....	39
4.2 Prinsipper for læring, utdanning og danning	39
4.2.1 Sosial læring og utvikling.....	40
4.2.2 Kompetanse i fagene.....	40
4.2.3 Grunnleggende ferdigheter.....	40
4.2.4 Å lære å lære	42
4.2.5 Folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling 44	
4.3 Prinsipper for skolens praksis.....	45
4.3.1 Et inkluderende læringsmiljø	45
4.3.2 Undervisning og tilpasset opplæring	45
4.3.3 Samarbeid hjem og skole	46
4.3.4 Opplæring i lærebedrift og arbeidsliv	46
4.3.5 Profesjonsfelleskap og skoleutvikling.....	46
4.4 PPT i Siljan, Skien, Porsgrunn, Drangedal, Bamble og Kragerø	50
Referanser	54

1.0 Bakteppet for desentralisert kompetanseutvikling

1.1 Kvalitetsvurderingssystemets formål

Kvalitetsvurderingssystemet består av et kunnskapsgrunnlag, verktøy, rutiner og tiltak. Det viktigste med kvalitetsvurderingssystemet er at det skal skape prosesser for å forbedre opplæringen. Dette kan illustreres med en sirkel, figur 1.1 der hvert trinn er en del av prosessen: innhente informasjon, etablere et kunnskapsgrunnlag, identifisere utfordringer og sette mål for hva man vil oppnå, og planlegge og gjennomføre tiltak.

Figur 1.1

Å utvikle et profesjonsfellesskap og å endre praksis forutsetter involvering og dialog innad på den enkelte skole og mellom de ulike nivåene i systemet. Det er derfor lagt vekt på å utvikle lærernes, skoleledernes og skoleeierens evne til å ta i bruk denne kunnskapen til målrettede utviklingsprosesser. Departementet har prioritert veiledning om hvordan kunnskapen fra de ulike prøveformene, nasjonale prøver, kartleggingsprøver, karakterstøttende og læringsstøttene prøver, kan benyttes på skolene og av lærerne.

Kvalitetsvurderingssystem

Kvalitetsvurderingssystemet skal bidra til å styrke lærerens kunnskap om eleven. Læreren skal bruke kunnskapsgrunnlaget til å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisningen slik at elevene får et godt læringsutbytte.

Rektor har ansvaret for at skolen jevnlig gjennomfører en skolebasert/virksomhetsbasert vurdering. Dette innebærer å vurdere organisering, tilrettelegging og gjennomføring av opplæringen i skolen, og i hvilken grad disse faktorene bidrar til elevenes måloppnåelse i læreplanen. Kunnskapsgrunnlaget fra kvalitetsvurderingssystemet skal bidra til utvikling på den enkelte skole. Rektor skal også formidle viktig informasjon til og samarbeide med lokale myndigheter, og sørge for at lærere arbeider sammen om å bedre undervisningspraksisen.

Som del av oppfølgingsansvaret er de pålagt å utarbeide en årlig tilstandsrapport. Tilstandsrapporten skal som et minimum omhandle elevens læringsmiljø og læringsresultater.

Ansvarsdialog

Ansvarsdialogene føres på alle nivåer (dialogarenaer), fra klasserom til kommunestyre. ... Ansvarsdialogene foregår ikke bare 1:1, men også på arenaer der flere deltar og sammen skaper ny kunnskap. I rapporten "Kom nærmere!" pekes det på at ansvarsdialogene er det sentrale virkemiddelet for å oppnå ansvarsfordeling i skolen.

Ansvarsdialog kan også brukes i forbindelse med kvalitetssystemet som utvikles i tråd med opplæringsloven § 13.10. Systemet skal ta vare på behovet for samhandling og dialog mellom politikere, administrasjon og skolenivået. Det er vesentlig at alle nivåer uttrykker forventninger til leddet under, og at forventningene følges opp i dialog om resultater, prosesser og forutsetninger (forventningsbasert ansvarsstyring).

Forventningsbasert ansvarsstyring

Systematisk utnyttelse av ansvarsdialog i og mellom alle nivåer i skoleorganisasjonen – fra "klasserommet til kommunestyret" – kaller forfatterne av rapporten "Kom nærmere!" for "forventningsbasert ansvarsstyring". Basis for en god ansvarsdialog er at alle aktører vet hva de kan forvente av de andre aktørene – og er klar over hva de andre aktørene venter av dem selv.

Fra rapporten til KS «Kom nærmere»

Vi innhenter tall i brukerundersøkelser, nasjonale prøver, læringsstøttene prøver, eksamener og ulike kartlegginger om elevenes læring. Vi omtaler dette som elevresultater eller læringsutbytte. I forskningen om bruk av elevresultater ser vi tydelige tendenser til at skoleeiere, skoleledere, lærere, foreldre, elever som aktører i skolen bruker elevresultater ulikt. I forskningen til Mausestagen, Prøitz & Skedsmo (2018) tar de for seg 129 studier der litt over halvparten har europeisk hovedforfatter og resten er dominert av amerikanske studier og skolekontekster. Funn fra dette arbeidet er at de fleste studiene konsentrerer seg om det som skjer i skolen som organisasjon, mens få studier har undersøkt relasjoner mellom skolenivået og kommunenivået. Det er også svært få empiriske studier om læreres aktive bruk av elevresultater i eget arbeid. Det er faglig-pedagogisk bruk av elevresultater for skoleutvikling som er kjernen i Grenland + «Elevene bak tallene – triangulert analysekompetanse». Vi vil først se på de nasjonale innsamlingene av tall om elevresultater og brukerundersøkelser. Vi kaller det her tall og telling.

1.2 Tall og telling

Brukerundersøkelser	<ul style="list-style-type: none"> • å gi informasjon om læring og trivsel på skolen • gir informasjon for utvikling av læringsmiljøet 	<p>Obligatorisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elev- og Lærlingundersøkelsen <p>Frivillig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foreldre-, Lærebedrift- og Lærerundersøkelsene
<ul style="list-style-type: none"> • Nasjonale prøver 	<ul style="list-style-type: none"> • gi informasjon om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk • danne grunnlaget for underveisvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet 	<p>Obligatorisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lesing og regning på 5., 8. og 9. trinn • engelsk på 5. og 8. trinn
<ul style="list-style-type: none"> • Eksamen 	<ul style="list-style-type: none"> • beskrive den enkeltes kompetansenivå 	<p>Obligatorisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • på 10. trinn trekk i en sentral gitt skriftlig og en lokal gitt muntlig • på videregående er det trekk i alle trinn
<ul style="list-style-type: none"> • Læringsstøttende prøver 	<ul style="list-style-type: none"> • gi læringsfremmede tilbakemeldinger til elever på alle nivåer • støtte til underveisvurdering 	<p>Frivillig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i grunnskolen tilbys det i lesing, regning og digitale ferdigheter • i videregående opplæring utarbeider Utdanningsdirektoratet prøver i lesing, regning og engelsk for Vg1

<ul style="list-style-type: none"> • Karakterstøttende prøver 	<ul style="list-style-type: none"> • bidra til å se underveis- og sluttvurdering i sammenheng • gir mulighet til å sammenligne gruppens resultater med et nasjonalt nivå 	<p>Frivillig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilbys i naturfag og samfunnsfag for hele ungdomstrinnet
<ul style="list-style-type: none"> • Kartleggingsprøver 	<ul style="list-style-type: none"> • finne elevene som trenger ekstra hjelp i ferdigheter og fag 	<p>Obligatorisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lesing på 1., 2. og 3. trinn • regning på 2. trinn <p>Frivillig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regning på 1. og 3. trinn • engelsk på 3. trinn • digitale ferdigheter på 4. trinn
<ul style="list-style-type: none"> • Internasjonale undersøkelser 	<ul style="list-style-type: none"> • vurdere norske elevers kompetanse sammenlignet med andre land • gi informasjon om utvikling over tid 	<p>Frivillig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PISA (matematikk, naturfag og lesing) • TIMSS (matematikk og naturfag) • PIRLS (leseforståelse) • ICILS (digital kompetanse) • CIVIC/ICCS (demokrati og engasjement)
<ul style="list-style-type: none"> • Tilsyn 	<ul style="list-style-type: none"> • å avdekke og korrigere brudd på regelverket 	<p>Obligatorisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunene utarbeider en årlig tilstandsrapport om tilstanden i skolene

1.3 Læringsutbytte – resultatorientert og prosessorientert

Elevenes resultater er gjenstand for kontroll og utvikling gjennom hele utdanningsløpet. Forståelser av læringsutbytte kan ses ut fra hvilke formål eller funksjon det er tiltenkt. I et resultatorientert perspektiv kan elevresultater eller læringsutbytte tjene internasjonale og nasjonale interesser i politikk for utvikling, styring og kontroll av systemer for opplæring og utdanning. I slike sammenhenger brukes læringsutbytte for eksterne formål (Prøitz, 2015). I prosessorientert perspektiv finner vi det andre ytterpunktet der læringsutbytte har et internt formål og er et verktøy for undervisning og læring. I «Elevene bak tallene – triangulert analysekompetanse» er det prosessorientert perspektiv som legges til grunn.

Internasjonalt har overnasjonale organisasjoner som OECD, EU, UNESCO og Verdensbanken tatt en rekke initiativer for å få land til å arbeide med læringsutbytte de siste 20 årene (Prøitz 2015, 2018). Det ligger dermed overnasjonale strategier til grunn for transparen av elevers læringsutbyttedata innenfor land og mellom land. I EU handler dette i stor grad om å arbeide etter mottoet «United in diversity», forent i mangfold. Tiltakene er med tanke på fri flyt av økonomi og arbeidskraft i EU og verden rundt, men dette gir også elever og studenter mulighet til utdanning og arbeid på tvers av landegrensene.

OECDs Programme for International Student Assessment (PISA) ser ut til å ha en sterk betydning for utdanningspolitiske avgjørelser både nasjonalt og internasjonalt. PISA innhenter læringsutbyttedata i naturfag, lesing i morsmålet og matematikk fra 15-åringer i 65 ulike land. De første nasjonale resultatene i 2001 var nedslående og har senere ført til utdanningspolitiske nasjonale strategier for høyere forventninger til elevene, fokus på god klasseledelse og en sterkere vurderingskultur der læringsutbyttet får et sentralt fokus. I 2009 ble forskrift til Opplæringsloven revidert med kapittel 3, vurderingsforskriften. Tanken var å kunne innhente informasjon om hvordan det står til med elevers læring og at dette kan være med som grunnlag for utdanningspolitiske beslutninger nasjonalt, regionalt og lokalt. I 2014 fikk Fylkesmannen dette som eget tilsynsområde.

Vurderingsforskriftens verifisering i Opplæringsloven fra 2009 har gjort norske utdanninger og elevers læringsutbyttet målbar og læringsutbyttedata benyttes for kontroll, styring og politiske valg av nasjonale strategier. Dataene gir grunnlag for utdanningspolitiske avgjørelser og beslutninger, noe som er med på å avgjøre hvilke kommuner og skoler som kommer med i prosjekter eller hvilke som velges for tilsyn fra nasjonale tilsynsførere (FM).

I et prosessorientert perspektiv er læringsutbyttedata grunnlag for organisasjonsutvikling og god undervisningspraksis som fremmer læring for elever, lærere og skoler – individnivå og organisasjonsnivå. Organisasjoner er mennesker som er knyttet sammen med et formål, at alle barn og unge i Norge skal *kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet* (Oppl.l. §1-1, formålsparagrafen). God folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling er blant prinsippene for grunnskoleopplæringen (overordnet del – verdier og prinsipper i grunnopplæringen). Skolens praksis er et sentralt satsningsområde i tiden framover og i «Elevene bak tallene – triangulert analysearbeid» skal bidra til dette.

«Skolebasert kompetanseutvikling innebærer at skolen, med ledelsen og alle ansatte, deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass. Hensikten er å utvikle skolens samlede kunnskap, holdninger og ferdigheter når det gjelder læring, undervisning og samarbeid.» (Høsøien & Prydz, 2017, Utdanningsdirektoratet, 2014).

Vi har de siste årene hatt tidsbegrensede nasjonale satsinger som Ungdomstrinn i Utvikling, Kompetanse for mangfold, Veiledningskorps, Vurdering For Læring, Bedre skolemiljø, Kompetanse for kvalitet, Lærerspesialist, Språkløyper, Realfagsatsingen, Samarbeid om utsatte barn og unge, SEVU-PPT m.m. I disse tidsbegrensede satsningene har mange skoler og kommuner jobbet fram gode praksiser i skolene. På et organisatorisk nivå har skoleeiere, kommuner og skoler valgt ulike aksjonslæringsstrategier for utvikling av læreres, veilederes, rektorer, andre ansatte og PPTs kompetanseutvikling som eksempelvis «lesson study», «appreciative inquiry», skolevandring, språkløyper eller IGP (individuell, gruppe, plenum). De har alle til felles at de er ulike former for aksjonslæringsstrategier med et definert kompetanseutviklingsfokus som eksempelvis lesing, regning, skriving, godt læringsmiljø eller tilpasset opplæring. Hver satsing på aksjonslæringsstrategi er et ønske om å bli kjent med og utvikle god praksis i profesjonsfelleskapene og skoleutvikling.

1.4 Skolebasert kompetanseutvikling basert på verdier

Den nye overordnede delen i læreplanverket (Kunnskapsdepartementet, 2017) beskriver det grunnsynet som skal prege pedagogisk praksis i hele grunnopplæringen. De overordnede verdiene og prinsippene forankrer skolens virke. Overordnet del tydeliggjør skolens og lærebedriftens ansvar for danning og for utvikling av kompetansen til alle elever og lærlinger i grunnopplæringen. Den overordnede delen deles i tre kapitler: 1. Opplæringens verdigrunnlag 2. Prinsipper for læring, utvikling og danning og 3. Prinsipper for skolens praksis. Skolen skal møte elevene med tillit, respekt og krav, og de skal få utfordringer som fremmer danning og lærelyst. For å lykkes med dette må skolen

bygge et godt læringsmiljø og tilpasse undervisningen i samarbeid med elevene og hjemmene. Skoler består som kjent av skoleeiere, ledere, lærere og andre ansatte som til sammen utgjør profesjonsfelleskap i skolene og skal bidra med skoleutvikling. Utviklingen skal være til det beste for elevene trivsel, helse og læring siden det elever og foreldre som skal oppleve kvalitetsforbedringen som skolene jobber med.

Styringsstiler kommunenivå - skolenivå

Proessorientert læringsledelse strekker seg etter de verdiene og prinsippene for skolens praksis som overordnet del viser til. Det vil allikevel være ulike oppfatninger av hva «elevsentrert» egentlig innebærer i ansvarslogikken fra skoleeiernivå til elevnivå, og hvordan skoleeiernivåene greier å bruke innhentet data til handling med mening. På skoleeiernivået bør det også skilles ut tid for læring i fellesskap slik ofte skolene gjør det. Et viktig skille mellom drift og skoleutvikling. Det å etablere rutiner for fellesskap og dialog, samt tolke elevresultater og involvere for å peke ut videre retning i arbeidet. Det å skape ekte følt vi-

følelse fra kommunalt nivå til skoleledernivå og vise versa har vi lite forskning på, og vi vet lite om skoleeieres arbeidsavtaler med sine rektorer og dens betydning for hvordan rektor leder skolens praksis. Det vi vet noe om er at kommunalt styrte styringsstiler har betydning for hvordan skoler ledes og hvordan elevers livsmestring blir i møte med fagene. I styringsstilen faglig-pedagogisk styringsstil vil målsettingene kunne legitimere handlinger i skolene. Kommunenvået overfører mening og gjennom dette kan selve handlingen bli målet (Mausethagen Prøitz og Skedsmo, 2018), noe som igjen blir modellering i skoleledernivået, lærernivået. Primære mål motiverer til planlegging og handling ettersom de forklarer hva handlingen går ut på og hva man ønsker å oppnå (for eksempel å ta i bruk elevresultater for økt læring).

I boka *Elevresultater, mellom kontroll og utvikling* (Mausethagen Prøitz og Skedsmo, 2018) skisseres denne modellen for de to styringsstilene:

	Faglig-pedagogisk ansvarslogikk	Prestasjonsorientert ansvarslogikk
Målhierakier	Brede og åpne utdanningsmål	Smale og fastsatte utdanningsmål
Styringsstiler	Tillit til profesjonen, dialog	Krav om transparens, kontroll
Kunnskapskilder	Situert, erfaringskunnskap	Data- og evidensbasing
Relasjonsarbeid	Kollegial, konsensus, nærhet	Hierarkisk, distanse
Verdidilemmaer	Helhetlige prinsipper	Instrumentelt, mål og midler

(Mausethagen, Prøitz og Skedsmo (2018, s. 143)

-
- *å verdsette er en vidunderlig ting. Det gjør at det beste hos andre tilhører oss alle.*
Voltaire 1694 – 1778

Verdiene vi skal gjøre kraftfulle finner vi i formålet med opplæringen, Opplæringslovens formålsparagraf:

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtiding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

(Opplæringsloven §1-1)

I styringsstilen faglig-pedagogisk styringsstil er man avhengig å «ramme inn» arbeidet og dialogene i former som tåler å snakke om gode og dårlige elevresultater uten at det blir utrygt. Premissene som legges til grunn må oppleves trygge. Hvis samtaler om elevresultater på ledernivåene blir lite konkrete vil de ikke alltid bli lærende. I forskningen til Mausehagen, Prøitz og Skedsmo (2018) vises det til at omtrent halvparten av rektorenes lederavtaler inneholder mål for skolens prestasjoner på nasjonale prøver, mens kun 20 % har lederavtaler som inneholder mål for skolens prestasjoner i form av standpunkt- eller eksamenskarakterer. Samme forskning viser at skoleledergruppen generelt er positive til nasjonale prøver og er ser viktigheten av å jobbe med elevresultatene i fellesskap på skolen. Lærerne som deltar i undersøkelsen har ulike oppfatninger av prøvenes nytteverdi (Ibid, s.54), og en tredjedel bruker i liten grad eller ikke i det hele tatt resultatene fra nasjonale prøver. Lærerne har varierende oppfatninger knyttet til bruk og opplevd nytteverdi av nasjonale prøver. Det er variabelt om lærerne øver med elevene til de nasjonale prøvene, mens de fleste lærerne synes det er viktig at elevene øver til eksamen.

Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis. Skolen som samfunnsinstitusjon er forpliktet til å bygge på og praktisere verdiene og prinsippene for grunnopplæringen. Skoleeiere, skoleledere og lærere har ut fra sine ulike roller et felles ansvar for å legge til rette for god utvikling i skolen. De må sammen sørge for at skolens praksis er i samsvar med hele læreplanverket. Godt og systematisk samarbeid mellom barnehage og skole, de ulike nivåene i opplæringsløpet, og mellom skole og hjem bidrar til å lette overgangen mellom trinnene. En lærer er en rollemodell som skal skape trygghet, og veilede elevene i deres ferd gjennom opplæringen. Læreren er avgjørende for et læringsmiljø som motiverer og bidrar til at elevene lærer og utvikler seg. Det krever at læreren viser omsorg for den enkelte elev. Det innebærer også å hjelpe elever som tar uheldige valg, ikke føler seg inkludert, eller som strever med å lære det som er ønsket og forventet. Ved å arbeide for samhold og tilhørighet blant elevene skal læreren bidra til å utvikle en kultur for læring og gi elevene faglig og emosjonell støtte. Lærerprofesjonen bygger sin profesjonsutøvelse på felles verdier og et felles forsknings- og erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag.

Profesjonen og den enkelte lærer forvalter et ansvar for å utøve skjønn i komplekse spørsmål. Lærere og ledere utvikler faglig, pedagogisk, didaktisk og fagdidaktisk dømmekraft i dialog og samhandling med kolleger. Utøvelse og utvikling av det profesjonelle skjønnet skjer både individuelt og sammen med andre. Faglig dømmekraft forutsetter også jevnlig oppdatering. Lærerprofesjonen må derfor vurdere sin pedagogiske praksis for å møte enkeltelever og elevgrupper best mulig. Kompliserte pedagogiske spørsmål har sjelden sikre svar. De ansatte i skolen må derfor ha aksept og rom for å bruke sin vurderingsevne i yrkesutøvelsen. Lærere må tenke nøye over hva, hvordan og hvorfor elevene lærer, og hvordan de best mulig kan lede og støtte elevenes læring, utvikling og danning. Lærere som i fellesskap reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen, utvikler en rikere forståelse av god pedagogisk praksis. Dette må gjøres med utgangspunkt i både profesjonens kunnskapsgrunnlag og grunnopplæringens verdigrunnlag. Det profesjonelle samarbeidet ved skolene forutsetter god ledelse. God skoleledelse forutsetter igjen ledelsesfaglig legitimitet og god forståelse av pedagogiske og andre utfordringer lærerne og andre ansatte står overfor.

God ledelse prioriterer utvikling av samarbeid og relasjoner for å bygge tillit i organisasjonen. Skolens ledelse skal gi retning og tilrettelegge for elevenes og lærernes læring og utvikling. Skoleledelsen skal lede det pedagogiske og faglige samarbeidet mellom lærerne og bidra til å utvikle et stabilt og positivt miljø der alle har lyst til å yte sitt beste. Det er skoleledelsens oppgave å lede slik at alle får brukt sine sterke sider, opplever mestring og utvikler seg. God skoleutvikling krever rom for å stille spørsmål og lete etter svar og et profesjonsfellesskap som er opptatt av hvordan skolens praksis bidrar til elevenes læring. Ulike kommuner og skoler har ulike tradisjoner som learning-walks, LP-modell, skolevandring, Halvor Bjørnsruds IGP, Tom Tillers Gjort-Lært-Lurt, Lesson Study eller andre pedagogiske modeller for skoleutvikling. Alle pedagogiske modeller har noen trekk til felles. De har et undrende og forskende tilnærming (inquirytilnærming) og et elevsentrert læringssyn. Det avsettes av tid til refleksjon. De hjelper oss til å rette blikket fra data i dag til skolens praksis i morgen. Det er

dette Thomas Nordahl omtaler som dataliteracy (ferdigheter i å anvende data). I arbeidet med «Elevene bak tallene – triangulert analysearbeid» skal vi gjøre synlig det vi allerede er gode på og bygge videre på dette.

Kommunale og skolenes profesjonsfelleskap og utviklingsarbeid vil være hjertet som slår i organisasjonen. Skolens arbeid deles enkelt sett mellom drift og utvikling, og utviklingen er alltid i prosess. Hjertet trekker seg sammen for å reflektere over innhentet data fra undervisningens praksis, de profesjonelles møter med elevene og elevenes opplevelser av helse, trivsel og læring. Hjerte som blodpumpe pumper seg også opp og ut, da er deltagerne i profesjonsfelleskapet ute og innhenter data til de skal være sammen med fellesskapet når hjertet trekker seg sammen. Dette er prosessen for læring. Når hjertet er trukket sammen i form av ledergrupper eller læringsgrupper vil fellesskapet kunne dele læring via innhentet data, lese faglitteratur innen valgt fokusområde eller anvende aksjonslæringsstrategier for skoleutvikling. Hvis deltagerne opplever at prosessene ikke forbedrer noe som helst, men bare en tid med artige øvelser i fellesskapet vil dette lett skape motstand hos deltagerne. Dette gjelder faglige profesjonsfelleskap i skolene, læringen må synes og oppleves av elevene, foreldrene, lærerne, andre ansatte, skoleledelsen, og forbedringsprosessene skal synes og oppleves i bystyre- og i kommunestyresalen.

1.5 Verdiprinsipper for skolebasert kompetanseutvikling

Det ligger 6 verdiprinsippene til grunn for «Elevene bak tallene – triangulert analysearbeid», og verdiprinsippene er hentet fra aksjonslæringsstrategien *appreciative inquiry* (Hauger, Højland & Kongsbak, 2008).

Det konstruksjonistiske prinsipp: Måten vi forstår verden på, påvirker våre handlinger.

Måten elever, lærere, foreldre og skoleledere forstår virkeligheten på innvirker på elevenes muligheter til å utvikle seg. Når vi får nye perspektiver på virkeligheten åpner det for nye muligheter til forandring og utvikling. Når vi arbeider med elever kan det bli situasjoner som føles fastlåste og rigide, men vi vet fra tidligere opplevelser at vi tross problemer fant kreative og innovative løsninger. Vår virkelighetsforståelse skapes gjennom måten vi snakker om virkeligheten på, og det språket vi bruker for å beskrive den. Språket beskriver virkeligheten, men er også med på å skape den gjennom et bevisst valg med hensyn til perspektiver til fremtiden. Det er som å lyse inn i et mørkt rom med lommelykt, og det vi lyser på får vi øye på. Som ledere for elevers læring kan vi velge å lyse på det vi tror skaper mulighet for forandring og bevegelse. Så i stedet for å spørre. ”Hvordan kan vi avdekke virkeligheten slik den ser ut?” Spør vi ”Hvordan kan vi skape en forståelse av verden og elevenes framtidsmuligheter slik at det øker mulighetene for å skape en konstruktiv framtid?” Virkeligheten rommer så vel problemer som muligheter, barrierer som potensialer. Hvilken del av virkeligheten tror vi vil skape mest positiv bevegelse og utvikling?

Det antesipatoriske prinsipp: Forestillinger av fremtiden styrer våre handlinger i dag.

Det er sammenheng mellom de bildene vi har av fremtiden, og de handlinger og beslutninger vi tar i dag. På samme måte som sportsutøverens ambisiøse mål om gode plasseringer i fremtiden er med på å styre utøverens trening og prioriteringer i dag. På samme måte kan skoler, team og elevers handlinger her og nå trenes på å bruke fremtidsbilder for sine valg.

Det simultane prinsipp: Undersøkelser skaper endringer!

Simultanitetsprinsippet forteller oss at undersøkelse og intervensjon er to sider av samme sak. Vi kan konstruktivt stille spørsmål om det vi gjerne vil vite mer av, i stedet for å stille spørsmål om det vi ønsker å unngå.

Undersøkelser er derfor ikke noe som foregår forut for utformingen av tiltak; undersøkelser i seg selv er allerede med på å endre temperaturen på en eller annen måte. I undersøkelser er det viktig å bruke dette prinsippet aktivt ved bevisst å stille spørsmål om det man ønsker mer av. Eksempel: Hvordan skaper vi et eksepsjonelt klassemiljø? Hvordan skaper vi optimal læringssituasjon for deg som elev? Hvordan er det sosiale og fysiske miljøet rundt deg når du fungerer optimalt faglig?

Å undersøke er å forandre. Når vi begynner å stille spørsmål, begynner vi å skape endringer. Noe av det viktigste en leder for elever gjør er å stille spørsmål. Spørsmålene bestemmer hva vi finner, og dermed også hvilke muligheter vi ønsker å oppdage. Så hvis dette stemmer, bør vi være meget oppmerksomme på hvilke spørsmål vi stiller, og hvordan vi stiller dem, nettopp fordi arbeidet med å lede skoleledere, lærere eller elever er et kontinuerlig utviklingsarbeid. Det har ingen ende, det er det som er dannelse, og valg av spørsmålsformuleringer er særs viktig for de svarene du vil få.

Det poetiske prinsipp: Vi kan velge hva vi vil studere!

Det poetiske prinsipp forteller oss at elever, lærere og skoler forstår seg selv gjennom de fortellingene de forteller om seg selv. Otto Scharmer (2011) beskriver dette som *førstepersonopplevelser*. Forskjellige fortellinger skaper forskjellige virkeligheter. Fortellinger er effektive meningsskapere og dermed også et viktig fundament for å skape konstruktive forandringer. Den fortellingen som presenteres i mediene, rundt kjøkkenbordet hjemme eller på teamrommet, kan omformuleres og fortelles på utallige måter – valget vårt består i hvilket perspektiv vi ønsker å legge til grunn for fortellingen. Hva vi ønsker å fokusere på skaper en forskjell. Fortellingen beskriver ikke bare den verden vi undersøker – den er med på å skape den verden vi beskriver (Hauger, Højland og Kongsbak, 2008)

Det positive prinsipp: Positive spørsmål skaper positiv forandring!

Skal man få til store forandringer, eller nå viktige mål i livet, trenger man mange positive opplevelser. Det positive prinsipp uttrykker kjernen i positive endringer og bygger på lang erfaring med at positive spørsmål skaper positiv forandring. Mer konkret betyr det at spørsmål som fokuserer på eleven og arbeid i team når det er på sitt beste, og tanker og håp for fremtiden, åpner for positive forståelser som igjen gir næring til forandringen. Fordi nyttige

spørsmål skaper positiv forandring, betyr det også at jo flere som er involvert, jo større vil effekten være. Disse spørsmålene kan være med på å skape glede, vennskap, inspirasjon og opplevelsen av å gjøre noe meningsfullt sammen. Det positive prinsipp handler om å dvele med og prøve å forstå den positive kjernen. Vi vet ofte mye om elever, klasser og skoler om når de ikke fungerer, men hvor godt er vårt vokabular for å forstå og beskrive den samme gruppen når de er på sitt beste? Det positive prinsipp handler om å sette i gang med å undersøke, drøfte og finne fram til den positive kjernen, som beskriver eksistensberettigelse, det som gjør den spesiell, det som gjør elever og lærere stolte og som de ønsker å utvikle og styrke(Whitney, D. & Trosten-Bloom, A, 2003, s.68).

Prinsippet om helhet: Å samle hele systemet i en felles prosess!

Prinsippet om helhet. Prinsippet beskriver betydningen av å samle hele systemet i en felles prosess. Betydningen av å samle hele systemet har vist seg ytterst kraftig, for opplevelsen av helheten får fram det beste i gruppedynamikken, i klasserom som arbeidsteam, skoleledergruppa og politikergrupper på tvers av partier. Når hele grupper er samlet i ett rom, åpenbares styrker og potensial for alle, og det blir tydelig at man kan nå ambisiøse mål sammen. I fellesskapet kan man bygge stolthet.

2.0 Triangulert analysekompetanse i Grenland +

I en faglig-pedagogisk styringsstil eller ansvarslogikk er undervisningen elevsentrert og praksisen er til for å øke elevenes opplevelse av god helse, trivsel og læring. Verdien og prinsippene i skolen må oppleves av elevene.

Fagfornyelsen er like om hjørnet og vi trenger å finne måter å dele gode elevsentrerte praksiser på. Vi har mye å lære av hverandre innad i skoler og på tvers av skoler. Vi trenger å lete fram måter å gjøre dette på som oppleves nyttig, engasjerende og læringsrikt for alle ledd i skolenivåer og kommunenivåer. Formålet er å synliggjøre gode praksiser i bruk av elevresultater, lære av hverandre, dele raust og bli kjent med hva vi trenger å gjøre mer av. Oppstart er 4. september 2018 høsten 2018. Vi trenger å bli kjent med hva som egentlig skjer rundt elevene, og hvordan vi arbeider som ulike aktører for å utvikle oss til å bli bedre. Vi skal innhente kvalitative data via observasjon og intervju for å bli kjent med fortellinger som skaper gode tall fra elevresultater. Denne informasjonen skal sammenstilles med dokumenter som ukeplaner, lokale læreplaner, årshjul for pedagogisk drift bl. a. Å triangulere er å innhente data fra ulike perspektiver før vurderinger eller beslutninger kan gjøres.

Vi trenger å språksette det som øker læring i disse dimensjonene:

	Faglig-pedagogisk Styringsstil/ansvarslogikk	Elevsentrert aksjonslæringslogikk
Målhierakier	Synlige og målbare læringsmål i profesjonsfellesskapet	Innhenting av data – reflektere lære – gjøre synlig – dele
Styringsstiler/ansvarslogikk	Tillit til profesjonen, dialog	Innhenting av data – reflektere lære – gjøre synlig – dele
Kunnskapskilder	Situert, erfaringskunnskap	Innhenting av data – reflektere lære – gjøre synlig – dele
Relasjonsarbeid	Kollegial, konsensus, nærhet	Innhenting av data – reflektere lære – gjøre synlig – dele
Verdidilemmaer	Helhetlige prinsipper	Innhenting av data – reflektere lære – gjøre synlig – dele

Når vi arbeider med funn i forskning er det på bakgrunn av ulike kilder for datainnhenting, det er dette som ligger i triangulering, å se tallmaterialet i ulike perspektiv som igjen kan føre til god og bedre undervisningspraksis. Hvert ledd i skolens næringskjede er til for at elevene skal få til helse, trivsel og læring. Ved å innhente data via intervjuer, samtaler med eleven og/eller foreldrene, strukturert eller ustrukturert observasjon fra skolens praksis/klasserommet, tilsynsrapporter der det foreligger eller samler informasjon i det kommunale støtteapparatet kan vi analysere triangulert.

Aksjonslæringsmodellen for «Elevene bak tallene – triangulert analysekompetanse» er basert på aksjonslæringsstrategien *Appreciative Inquiry* (Hauger, Højland & Kongsbak, 2008) og Kvalitetssirkelen for kvalitetsutvikling i skole og lærebedrift (Meld. St. 21, 2017, fig. 6.2), og den hjelper oss til å flytte blikket fra data i dag (her: informasjon om elevenes kartleggingsresultater) til skolens beste praksis i morgen. Det er dette Thomas Nordahl omtaler som dataliteracy (ferdigheter i å anvende data).

2.1 Nettverkssamlinger høsten 2018

24. september og 1. oktober 2018

I samlingene for Siljan, Skien og Porsgrunn 24. september og Bamble, Kragerø og Drangedal 1. oktober er formålet at deltagerne får innsikt og kunnskap for å bli i stand til å innhente data for analyse.

Program for dagen:

12.00 – 12.15: Oppstart med Gaggen (Tom Tillers Gjør Andre God)

12.15 – 12.50: Alle gruppene har innhentet tall fra gode elevresultater/læringsutbytter som har vært gode over tid. Vi gjør oss kjent med utvalgt tallmateriale.

12.50 – 13.00: Pause

13.00 – 13.50: Nesten alt skal telles i tall for tiden, mens mye av det som virkelig teller må *fortelles*. Innføring i kvalitative metoder, innhente- og anvende data.

14.00 – 15.00: Planlegging av gode grep for å innhente data om den gode læringen.

Innhentede tall for å triangulere

I oversikten s. 5, 6 og 7 er en oversikt over obligatoriske og frivillige kartleggingsprøver. Når elevresultater har vært gode over tid kan det være gode grunner for det.

- a) Marker utvalget og beskriv tidsrom, tall, kjønn, begrunn hvorfor dette er gode tall
- b) Marker gruppens forskningsspørsmål

Å arbeide aksjonslærende er en forskende tilnæringsform til læringen som skjer i klasserommet, i profesjonsfellesskap, skolenivået og kommunalt nivå. Å forske innebærer å innhente data ved dokumenter, intervjuer og observasjoner. Leseren kan finne inspirasjon og ideer for anvendelse til dette arbeidet fra s. 82 i boka *Elevresultater – mellom kontroll og utvikling* (Mausethagen, Prøitz & Skedsmo, 2018).

Aksjonslæring har ulike tradisjoner og ulike uttrykk. I Kina benyttes aksjonslæring i profesjonsfellesskap flittig som et ledd av opplæringen for nyutdannede lærere de første årene i skolen (Yang & Ricks, 2012). I studier fra USA er det lagt vekt på forskningsøkter for å forbedre klasselederes evne til økt oppmerksomhet rundt refleksjon og tilbakemeldinger, gode råd eller bli oppmerksom på elevers tenkning (Perry & Lewis, 2009). I disse studiene blir aksjonslæring i profesjonsfellesskap utvidet med større fokus på grepene som skjer i relasjon, struktur, verdier og organisering for læringen (Dalin, 1997; Bjørnsrud, 2009) noe som kan se ut til å invitere til et videre perspektiv for aksjonslæringsforståelse enn tradisjonell anvendelse. I Norden og Norge begynner studier og forskningsfellesskap å bli anerkjente for sitt praksisnære arbeid for profesjonalisering av læringsfellesskap (Dudley, 2015, Hallås & Grimsæth, 2016, Munthe, Bjuland og Helgevold, 2015 og Olsen & Wølner, 2017) som eksempelvis *Lesson Study i Ungdomstrinn i Utvikling*.

Aksjonslæring i profesjonsfellesskap er knyttet til forbedring av praksisen i undervisningen, men kravet til hvordan fagfellesskapet anvender metoder for å innhente data blir lite diskutert. Det kan se ut til at kunnskapen om kvalitative metoder tas som en selvfølge, og innhentet data for analyse i fagfellesskapet kan lett bli generell (Hallås & Grimseth, 2016; Olsen & Wølner, 2017, s. 95). I Grenland + gjelder det å arbeide med detaljer i dybden og ikke innhente data overfladisk. Det gjelder å finne dybden som kan betegnes som det som er viktig som verdier og prinsipper i grunnopplæringen. Fullan (2017 s. 16) beskriver begrepet *dybde* med det som er viktig for oss som tro, relasjoner, læring og meningen med livet. I et systemisk perspektiv for skole trenger vi å lete fram praksiser, strukturer og strategier som støtter og utvikler *dybden*.

Kvalitative forskningsmetoder som ofte benyttes i aksjonslæring er observasjon og intervjuer, men dette kommer til dels lite fram i internasjonal, nordisk og nasjonal litteratur. Aksjonslæring i profesjonsfellesskap er knyttet til forbedring av praksisen i undervisningen, men kravet til hvordan fagfellesskapet anvender metoder for å innhente data blir lite diskutert. Det kan se ut til at kunnskapen om kvalitative metoder tas som en selvfølge, og innhentet data for analyse i fagfellesskapet kan lett bli generell (Hallås & Grimseth, 2016; Olsen & Wølner, 2017, s. 95).

Gode grep for anvendelse av observasjon i arbeidet med spørsmål for småintervju

Innhente data ved observasjon og intervju – ikke tolke, men innhente uten å knytte følelser til det som skjer. Observasjon er å beskrive, notere det som skjer, fokus på de data som skal innhentes. Let etter ageringer, strukturer og organiseringer som bør logges.

Innhenting av data fra observasjoner og intervjuer skal være nyttig i sammenstillingen med dokumenter som ukeplaner (eks: elevs oppfattelse av ukeplaner), lokale fagplaner (eks: lærers oppfattelse og bruk). Utgangspunkt for å innhente data vil kunne utfylle ulike dimensjoner for læring.

	Faglig-pedagogisk Styringsstil/ansvarslogikk	Elevsentrert aksjonslæringslogikk – lete etter strukturer som støtter:
Faglig pedagogisk praksis i profesjonsfelleskap	Skoleutvikling og profesjonsfelleskap	Å lære å lære i profesjonsfelleskap – lærerteam
Ansvarslogikk for klasseledelse (struktur og strategi)	Kompetanse i fagene og grunnleggende ferdigheter Vurderingspraksis	Læringsstrategier i fagene Elevens opplevelse av synlig læring Elevenes egeninvolvering i læringsarbeidet i faget/fagene (egen, kamerat, lærer- og/eller foreldrevurdering) Prinsipper for klasseledelse
Kunnskapskilder og omgivelser	Samarbeid skole – hjem Kunnskapskilder	Prinsipper for hjem – skolesamarbeidet Kvalitet i fagbøker og andre kilder
Relasjonsarbeid (Elevens opplevelser og medvirkning i læringsarbeidet)	Et inkluderende læringsmiljø	Prinsipper som legges til grunn for elevsamtaler Prinsipper for innhold og kvalitet i utviklingssamtaler
Verdidilemmaer	Helhetlige prinsipper	Grunnleggende prinsipper for lekser Prinsipparbeid for tospråklig opplæring Prinsipparbeid for spesialundervisning

Faglig pedagogisk praksis i profesjonsfelleskap

God skoleutvikling krever rom for å stille spørsmål og lete etter svar og et profesjonsfelleskap som er opptatt av hvordan skolens praksis bidrar til elevenes læring og utvikling. Alle ansatte i skolen må ta aktivt del i det profesjonelle læringsfelleskapet for å videreutvikle skolen. Det innebærer at fellesskapet reflekterer over verdivalg og utviklingsbehov, og bruker forskning, erfaringsbasert kunnskap og etiske vurderinger som grunnlag for målrettede tiltak. Velutviklede strukturer for samarbeid, støtte og veiledning mellom kolleger og på tvers av skoler fremmer en delings- og læringskultur (Overordnet del for verdier og prinsipper, 3.5). Eksempler på spørsmål: Hvordan bruker teamet elevresultater i arbeidet med å gjøre hverandre gode og bedre slik at undervisningen blir bedre for flest mulig? Hvilke strategier/måter arbeider teamet etter for å lære av hverandre og gjøre hverandre gode

Ansvarslogikk for klasseledelse

Vurderingspraksis bygger på fire grunnleggende prinsipper for undervisvurderingen

- a) At eleven det er tydelig for eleven hva som skal læres
- b) Elevens opplevelse av tilbakemeldinger på kvalitet og prestasjon underveis i arbeidet, tilbakemeldingene kan være skriftlige eller muntlige (egen – kamerat – lærer eller foreldretilbakemeldinger)
- c) Elevens opplevelse av framovermeldinger/råd på kvalitet og prestasjon underveis i arbeidet, tilbakemeldingene kan være skriftlige eller muntlige (egen – kamerat – lærer eller foreldrestøttet)
- d) Elevens involvering i læringsarbeidet ved å vurdere egen prestasjon og utvikling (egen – kamerat – lærer - eller foreldrestøttet)

Kunnskapskilder og omgivelser

Relasjonsarbeid

Å få til elevers egeninvolvering i fagene og medvirkning i egen skolehverdag på en god måte pleier å gi gode faglige og sosiale læringsresultater. Dette kan vi dokumentere ved å sammenstille tallene fra Elevundersøkelsen, grunnskolepoeng, nasjonale prøver og andre kartleggingsresultater. Enkelt sagt: Har du det bra så presterer du bedre. Humør smitter. Derfor er gode relasjoner lærere og andre fagfolk imellom like viktige som gode relasjoner elever imellom. Hvordan dette ledes på de ulike nivåene er av interesse.

Verdidilemmaer

Noen skoler arbeider med leksearbeid ut fra noen grunnleggende prinsipper. Elevenes arbeid med lekser kan ha stor innvirkning på elevers læring.

Prinsipparbeid for tospråklig opplæring?

Prinsipparbeid for TPO og spesialundervisning? Skolens plikt til å ha vurdert og eventuelt prøvd ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet og foreldrenes/elevens rett til å bli hørt i saksbehandlingen

Fellessamling 17. oktober 2018

Dagen starter med 2-timers foredrag fra Tine Prøitz, professor i pedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge. Hun har de siste årene forsket, skrevet og publisert arbeider med nasjonale prøver, prøver som bidrar til læringsutvikling og hvordan elevresultater benyttes både for kontroll og utvikling. Hun har skrevet boka *Læringsutbytte* fra 2015 og medforfatter av boka *Elevresultater, mellom kontroll og utvikling* fra 2018.

Program:

9.00 – 11.00: Bruk av elevresultater med vekt på nasjonale prøver,

forelesning ved Tine S. Prøitz.

11.00 – 11.15: Pause

11.15 – 12.00: Oppstart av triangulert analysearbeid – aksjonslæringsverksted for å gjenkjenne årsakssammenhenger,

12.00 – 13.00: Lunsj

13.00 – 16.00: Verksted fortsetter - Aksjonslæring ved bruk av egne kartleggingsresultater – reflektere over årsakssammenhenger som skaper gode elevresultater og faglig praksis med eleven i sentrum, dele....

Dybdeledere hjelper til med å frigjøre, avdekke, drive fram ekstrahere og aktivere nye måter å tenke og oppføre seg på.... (Fullan, 2017, s. 16). Innsamlet data skal bli til framstilling av data. Å lete fram årsakssammenhenger i strukturer, strategier, relasjoner, verdier og omgivelser i skolers praksis som fremmer elevers læring.

Nettverkssamlinger 13. og 15. november 2018

Program:

11.30 – 12.00: Lunsj

12.00 - 12.10: Velkommen og hensikten med dagens arbeid

12.10 – 12.25: Finn en læringspartner fra en annen kommune. Vi reflekterer over «å lede og å lære i like stor grad, i boka til Fullan, 2017, s. 41 og kapittel 3.

12.25 – 12.35: Felles refleksjoner rundt triangulert analysekompetanse

12.35 – 13.15: Gruppene sammenfatter 5-7 viktige funn fra arbeidet i

Langesund, velger 3 positive påstander og legger til funn fra mellomarbeidet som er gjort til i dag. PPT arbeider i egen gruppe.

13.15 – 13.30: Refleksjon to og to på tvers av kommunene, inkludert pause

13.30 – 14.10: Oppsummer sammen de viktigste prinsippene for god skoleledelse med eleven i sentrum (refleksjonene/vurderingene er preget av å være triangulerte). En gruppesekretær sender gruppas oppsummering til ali@usn.no

14.10 – 14.45: Framlegg fra gruppene

14.45 – 15.00: Kommunalsjefene sier noe om veien videre.....

3.0 Sammenfatninger fra hel dag 17.10.18 i Langesund

3.1 Innledning med professor Finn R. Hjordemaal, USN

Dagen ble innledet av professor Finn R. Hjordemaal ved Universitetet i Sørøst-Norge. Tema for forelesningen var *bruk av elevresultater - muligheter og begrensninger*.

Hensikten for forelesningen var å gi deltagerne innsikt og kunnskap om forskningsprosesser for å kunne triangulere et forskningsspørsmål med bakgrunn i et datagenerert materiale, forskningsbasert kunnskap eller annet handlingsgrunnlag. Det var fokus på å sette kurs og unngå de store skjærene i forskningsprosessen.

Forskningsprosessen

Forskningsprosessen har ulike ledd, og hvert ledd har betydning for den sammenheng og refleksjon som forskerne ønsker å belyse. Fra Implisitt til eksplisitt teori. Vi bærer alle på kunnskap, men kunnskapen er ofte implisitt og lite uttalt eller synlig for andre. Det å arbeide med praksisnær forskning innebærer å gjøre den implisitte kunnskapen eksplisitt og få fram den gode samtale, å kunne gå i diskurs uten å ha en intensjon eller agenda.

Forskning er systematisk og kritisk i sin natur. Et forskningsspørsmål eller en problemstilling skal være presist formulert, aktuell. Det er viktig med et presist spørsmål slik at vi kan se på hva forskningen sier noe om og hva den ikke sier noe om. Bakgrunnen er legitimeringen av området som forskeren spisser til et spørsmål. Dette er prosessens hvorfor og hva.

Forskningsprosessens ledd handler om å innhente kunnskap og informasjon med utgangspunkt i det vi ønsker å finne ut. Hvordan forskerne designer dette får betydning for hva slags kunnskap vi får.

Design/Metode: Hvordan vil jeg gå fram for å finne svar på denne problemstillingen. Finne fram til det verktøyet vi trenger for å innhente informasjon og kunnskap. Vi må finne det riktige verktøyet for å innhente informasjon, kunnskap og data. Ulike typer design: Tiltaks- og kartleggingsstudier. Eksperimentell og ikke-eksperimentell forskning. Kvantitative og kvalitativ metoder. Blandede (mixed) metoder. Merk dere hvilket design forskeren bruker, for det sier noe om hva forskeren kan si noe om og ikke si noe om. Det er behov for ulike datakilder for å innhente informasjon som kan bidra til å se muligheter og utfordringer. Data og kildetriangulering. Bevissthet rundt innhenting av data fra tredjepersonsperspektivet vs. førstepersonsperspektivet.

I forskningsprosessen er det refleksjon mellom overgangene. I resultatdelen blir resultatene beskrevet og drøftet med utgangspunkt i forskningsspørsmålet/ problemstillingen.

I kunnskapsstudier/kartleggingsstudier og tiltaksstudier skal det være en kartlegging av eleven før man setter i gang tiltak. Tiltaksstudier er oftest eksperimentelle studier. Et eksperiment er strukturert og systematisert med et strengt design. Eksplorert er utprøvende og vil prøve ut noe. Intervensjonsstudier, eksperiment, manipulerer i teknisk betydning virkeligheten, effektstudier, to hovedformer: ekte eksperiment og kvasieksperiment.

Randomisering: Tilfeldig fordeling, å måle effekter for å kunne måle om tiltak virker, vil ha likhet i utgangspunktet, å hevde at årsaken er virkelig årsaken til resultater. Individ-randomisering og gruppe randomisering.

Validitet og gyldig forskning

Hva skiller god forskning fra dårlig forskning? Cook og Campbells validitetssystem. Hva er årsak og hva er virkning? Kausalitet – innhenting av data fra samtid. Hattie – eksperimentell data med korrelasjonsdata, å finne årsak- virkning. Er disse undersøkelsene gjort på surveyundersøkelse så får vi ikke støtte i designet,

Hvis bare noen svarer, og hvis vi ikke finner ut om svargruppa er representativ for gruppene har vi et problem for da får vi et selektert data. Longitudinell metode/ undersøkelser – følge en undersøkelse over tid. Case studie - går i dybden og er virkelighetsnært. Statistisk analysering – analytisk analysering i casestudier, erfaringsbasert måte å gå fram på, kritikk til casestudiet er at det fokuserer på noe.

Comparative/Komparative design – TIMMS – vi har forskjellige ideologier om hva vi mener er god skole i eget land, men kan det være at vi retter oss etter resultatene i TIMMS i stedet for vår egen ideologi for eget samfunn. Utgangspunktet bør kanskje være hvordan norske elever gjør det på kartleggingsprøvene med utgangspunkt i eget lands prosjekt og ideologi.

De fire formene for validitet, Cook og Campbells validitetssystem.

Statistisk validitet: Dreier seg om fellesvarians mellom variabler. Triviell eller betydningsfull? Er de påviste sammenhenger eller forskjeller noe å bry seg om?

Tiltaksgruppa har gjort det bedre enn kontrollgruppa – den andre siden – det skal være statistisk interessant, kan være signifikans men må si noe om effekter – trenger å vite noe om hvor mye bedre effekt det gir, indre validitet: Fra observert/dokumentert fellesvarians til årsak/virkning (kausaltitet) - en vanskelig og risikabel overgang. Må ha fokus på individet eleven der eleven skjules i gjennomsnittstallet, glemmer individet i gruppegjennomsnittet

Begrepsvaliditet: Måler vi det vi tror vi måler? (forholdet mellom begrep og indikatorer). Det er ikke alltid spørsmål utformes og stilles på en slik måte at du får fram data etetr intensjonen som er tenkt. Skal man måle trivsel, de indikatorene, der kan det være noen spørsmål som ikke har med trivsel å gjøre, og et spørreskjema må være intelligensvalid. Så hvordan bruker spørreskjemaer begreper som etterspør det det skal – kan f.eks mattetime/matteprøve kludre inn geometri i en prøve om algebra.

Ytre validitet: Vi trekker slutninger fra den konteksten vi har studert til en videre kontekst eller til andre kontekster. Vi vil jo gjerne generalisere og overføre det vi mener vi har funnet ut, men i hvilken grad er det mulig?

3.2 Strukturer som støtter gode læringsresultater i barnetrinnene

3.2.1 Utvalg fra Heistad skole, Drangedal og Skien

Hvilke faktorer kan forklare at Heistad skole har resultater over nasjonalt snitt på NP-lesing over tid (Porsgrunn)?

Spørsmål fra gruppen:

- Var det et tilfeldig utvalg av lærere?
- Hva gjør dere på Heistad for å videreutvikle STL-pluss?

Hvilke faktorer kan forklare gode resultater i lesing på 5. og 8. trinn i 2016/17 i Drangedal?

Spørsmål fra gruppen:

- Hvordan er resultatene fra 17/18 sammenlignet fra 16/17?
- Hvordan jobber dere for at elevgruppen og læreren ikke skal være avgjørende for klassens resultater?
- Er det de samme lærerne som driver leseopplæring?

Hva skal til for å opprettholde gode resultater i lesing over tid (Skien)?

Spørsmål fra gruppen:

- Er det en felles rutine på leseopplæringen for lærerne på 1. – 7. trinn?
- Har kommunen en felles leseplan?
- Hvordan velger dere ut hva dere skal utvikle videre når skolen har så mange gode resultater?
- Hvordan jobber dere med overgang til ungdomsskolen og nasjonale prøver på 8. trinn?

Funn

Engasjement hos lærerne, at lærerne tror på det de gjør,

Har en forpliktende plan som brukes, at alle lærere er leselærere, at teksten har en hensikt, fokus på lesing, læring med variasjon, jobber med tekster på flere ulike vis

En bestilling på klasseledelse, god struktur i timene

Et godt skole/hjem samarbeid

Tydelige forventninger fra leder som følger opp lærerne, leder etterspør og er til stede

Fokus på lærernes tilbakemelding til elevene

3.2.2 Utvalg fra Venstøp skole i Skien og barnetrinn i Kragerø

Hva er god praksis på barnetrinnet som støtter gode elevresultater i engelsk?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Undersøkelsen er gjort på en skole med 520 elever. Det er to grupper med lærere som er intervjuet for innhenting av informasjon. Utvalg for fokus har vært på kunnskapskilder.

Funn

God variasjon i bruk av kunnskapskilder også hos lærerne, men den ene gruppa var mer knyttet til læreboka og lærerveiledningen en den andre gruppa av lærere.

Det er litt variasjon i om lærerne har jobbet sammen som team tidligere. De to lærerne som var friest i bruk av læremidler, jobbet sammen i første klasse med det kullet som gikk ut med gode resultater.

Det har også vært økt gode resultater for 8. og 9. trinn i engelsk. Det er brukt mer tid på engelsk enn det timetallet skulle være. Lærerne har selv valgt det. Det er interessant at ingen av lærerne ikke har formell kompetanse. Det var ingen av lærerne som var spesielt engasjert i engelsk som fag. brenner spesielt for engelskfaget. Lærerne jobbet med nivå-differensiert stasjonsundervisning.

Hva gjør at Venstøp barneskole har veldig gode resultater i lesing over tid, 2014 – 2018 (Skien)?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon:

Vi har valgt å se på de elevene som presterer bra, og intervjuer noen lærere som har god praksis. – lærerne som holder mye i leseplanen, leseutviklingen, leseprosessen. Disse lærerne har hatt elevene som har fått gode resultater. Vi har hatt to besøk på Venstøp. Intervjuet lærere med god praksis og flinke elever. Fikk ikke til å observere.

Funn:

Interessant samtale med lærerne. Begge er ressurslærere i lesing. Veldig opptatt av at de ikke fulgte lærerverk, de var mest opptatt av hva som skal til for å bli gode lesere. Skolen har også gamle, utdaterte læreverk. Lærerne lager mye sjøl.

Systemnivå: Leseplanen til Venstøp skole er godt forankret i skolen. Mye i bruk, godt kjent. Kommer til uttrykk i ukeplaner, blir tatt opp i fellesmøter, er mye i bruk. Tatt opp på foreldremøter. Utgangspunktet er felles for Skien kommune, men de tilpasser den.

Egen faggruppe i norsk som holder tak i leseplanen og reviderer den. Ressurslærerne er med i den gruppa. Ressurslærerne gir «lekser», F.Eks b å bruke lesestrategier felles. Evaluerer i fellesskap.

Lesestrategiene brukes i alle fag, ikke bare i norsktimene. Faste lesestrategier på hvert trinn.

Samsvar mellom det lærerne og elevene sa.

Starter med sjangerbevissthet fra 1. trinn. Elevene er sjangerbevisste og bevisste på valg av lesestrategi. Men de bruker ikke samme orda.

SOLing brukes og oppfattes systematisk på skolen.

Alle kontaktlærerne bruker 1 time i uka på elevsamtaler. Blanding av arbeidsplanfestet tid og egentid.

Lærerne sier selv at det jobbes mye med klasseledelse for å gjøre elevene mottakelige for læring. Relasjoner lærer-elev, elev-elev, ting som ligger til grunn for et godt læringsmiljø.

Elevene mente selv at de var gode til å lese fordi de leste 15min hver dag. Lesekonkurranser, lesebingo, aktiviteter som oppfordret til ekstra lesing. TPO-planer og tidlig innsats fra 1. trinn.

3.2.3 Utvalg fra Helle skole, Klyve skole, Grønli skole og Siljan

Nasjonale prøver i regning på Helle skole – hvorfor fikk Helle skole så gode resultater for 2006-kullet (Kragerø)?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Intervju med lærerne som hadde elevene på småskoletrinnet/ Metode: «Lightversjon» av fokusgruppe. Intervjuet en av lærerne som fulgte over på mellomtrinnet. Spørsmålene gikk på læringsstrategier, metoder, øving på NP og eventuelle kjennetegn i klassen.

Funn

Det som kjennetegnet god praksis var mye jobb med begreper, konkreter, repetisjon og dybdelæring. Tydelige på mål for timen, tilbakemeldinger (både elev – elev og lærer-elev), kultur: Positivt å være god og godt samarbeid med foreldregruppa.

Hva gjør at Klyve skole får så gode elevresultater i engelsk?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Klyve har de siste 4 årene skåret jevnt godt, og over forventet nivå. Design: Observasjon, dokumentlesing og intervju. Rektor la frem formell utdanning hos lærerne, teamsammensetning og skolens organisering av lærerteam. Også dypdykk i skolens fagplaner. Halve gruppa observerte 2. trinn og 3. trinn. TIDE ble brukt som observasjonsmetodikk. Halvtimes observasjon – begynnelse og midt i øktene. Den andre delen av gruppa hadde fokusintervju på lærerne til de samme elevene (2. og 3. trinn).

Funn

Aktive elever, mye engelsk tale, norsk kun som oversettelse, tydelige beskjeder og

overganger, høyt drive og fokus på fag og drivet og engasjementet favnet alle. God klasseledelse, engasjement, veiledning, både individuelle aktiviteter og gruppe (4)- aktiviteter. Visuell støtte i tillegg til lærers instruksjon (gjennomgående), lærer skrev elevenes svar på smartboarden.

Intervju med planlagte spørsmål. Lærerne brukte mye lærerveiledning, rim, regler etc. Smådrypp i andre fag, fornøyde med læreplanverket, idebank på trinnene, lærerne beskrev undervisningen som tradisjonell (ukeprøver, gloser, leselekse med mer), men med ny drakt gjennom IKT og Quizlet med mer. Brukte læringsløyfa. Kompetansen til lærerne var ut fra hvilke lærere som hadde lyst og som opplevde at de hadde kompetanse i faget. Alle lærerne var veldig engasjerte i faget. Pedagogiske diskusjoner om faget. Faget har høy status hos lærerne. Videreføring av kunnskapen fra år til år ble det ikke fokusert mye på da alle på småskoletrinnet har dette «under huden» Mer grammatikk etter hvert som elevene ble eldre. TPO innenfor tilpassede tekster og leselekser

Fire hovedfunn:

1) Struktur 2) Variasjon 3) Forventninger 4) Engasjement

Dette skal det tas utgangspunkt i det videre arbeidet.

Hvorfor får gutter så gode resultater i lesing ved Grønli skole i 5. trinn?

Utvalg av informanter og innhenting av data

Dokumentanalyse av guttenes elevresultater ved NP 2017 i 2017, elevundersøkelsen og nasjonale kartleggingsprøver. Intervju med lærere.

Funn:

La bort læreboka, da tekstene der ikke var godt nok egnet for engasjerte samtaler. Brukte tekster som tok utgangspunkt i elevenes resultater. Tekstbegrepet ble definert i utvidet form (papir, skjerm, tegneserier). Elevene ble kartlagt og fulgt tett. Det ble brukt individuell tilpassede tekster. Fordeling av oppgaver mellom lærerne på trinnet der lærernes kompetanse var med på å styre hvem som gjorde hva. Godt samarbeid mellom lærerne.

Tydelige forventninger til elevene og til lærerne. Ambisjoner på elevenes vegne og tydelighet i kommunikasjon av forventninger – både til elevene og til de foresatte. Nasjonale prøver ble ansett som et nyttig verktøy for å forbedre opplæringen. Elevene jobbet i læringsgrupper. Oppgavene var åpne og oppgavene fordret dybdelæring, undring og diskusjon. Elevene meldte om god lærerstøtte i elevundersøkelsen. Elevundersøkelsen slo ikke bedre ut innenfor andre områder for denne gruppa. Kommunikasjonsformen kjennetegnes av humor og god atmosfære. Relasjonen mellom lærer og elev var preget av høye ambisjoner, kultur for prestasjoner og omsorg.

Interessant å se på kjennetegnene ved opplæringen og om dette kan ha en universell verdi. Elevene ble kartlagt gjennom lesing med lærer og kartleggingsprøver. Funnene skal sammenlignes med eksisterende forskning på området i det videre arbeidet.

Hvordan løfter vi elevene til å bli funksjonelle lesere i Siljan?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Hentet informasjon fra kartlegging. Intervjuer av 20 elever i u-skolen og 10 elever i barneskolen. Hvordan opplevde de timen i forhold til synlig læring og lesing.

Funn

De aller fleste, bortsett fra to, i ungdomsskolen visste hva de skulle lære og om fokuset på lesing. Vi snakket med lærerne som hadde timen- stilte spørsmål. Sammenlignet elevsvar og lærersvar. Har kommet fram til at det er viktig at vi har en felles leseplan i kommunen, det bør lages. Bør også ha en plan for langsiktighet og lojalitet.

Hvordan er det med presset i forhold til pensum/kompetansemål- er det viktigst å komme seg igjennom pensum eller er det viktigst å lære noe.

Innspill fra andre gruppene:

- liker leseplan, har dere vurdert å ta med barnehagen?
- tips om språkløyper
- Systematisere/strukturere. samarbeid
- ta utgangspunkt i det som var bra
- vet lærere hvordan NP ser ut på de ulike trinn? Dette gir føringer for arbeid.

3.3 Strukturer som støtter gode læringsresultater i ungdomstrinnet

3.1 Tveten, Gulset, Bamble og Drangedal

Hva gjør at Tveten ungdomsskole øker elevenes leseresultater fra 8. til 9. trinn?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Av Porsgrunns 5 ungdomskoler og gode resultater på ungdomstrinnet hadde

Tveten ungdomsskole uvanlig bra økning av leseresultater fra 8. til 9. trinn.

Det ble gjennomført intervju av assisterende rektor ved skolen med spesielt fokus på skolens arbeid med prosedyrer rundt nasjonale prøver. Det ble innhentet dokumentasjon fra skolen om hvordan de jobber i prosess.

Det ble gjennomført samtaler med lærere på 8. og 9. trinn med fokus på ansvarslogikk for elevenes egen læring og prinsipper for klasseledelse.

Funn

Bevissthet rundt elevenes egne læringsstrategier, repeterende lesing på 8 trinn en hel uke med samme tekst, elevene bli gode på hvordan de best kunne lese en tekst
modellering - gå inn i tekst sammen med elev. Leseprosjekt: lagde plakater til hver enkelt elev- hva gjør du før, underveis og etter du leser en tekst

Klare lesebestillinger - hjemmearbeid i ulike fag, forklare begreper, bruke ulike strategier
Lesetrappa, en kommunal satsing. Lovport - gjøre det enklere å forstå vanskelige
mattestykker. Synlig læring med stoppeklokke og repeterende lesing
Elevinvolvering: egenvurdering i skriftlig arbeid ut fra vurderingskriterier
bevisstgjøre elevene i egen forståelse i fht kompetanse. Var med på å sette vurderingskriterier.
mål og struktur i timene. små grep gule lapper, spørsmål før man går ut av timen.

Klasseledelse; lik struktur og forutsigbarhet. Vi skole med konkrete tydelige mål med målark og sjekklister. Elevene viste hva som var forventet av dem. Klasseledelse – forutsigbart, samkjørt, gjennomført på alle trinn. En vi- skole , mål på tavla, målark, elevene visste godt hva som var forventet.

Viser at det har vært en stor revisjon i nasjonale prøver i 2015 og har god dokumentasjon på gjennomføringen av nasjonale prøver.

Læringsstrategier, repetert lesing satt i system, perioder i året, hel uke med samme tekst, tidtaking. Bevissthet rundt ulike lesesituasjoner, læring, nytelse, hurtiglesing. Klare lesebestillinger – hjemmearbeid i ulike fag, forklare begreper, ulike strategier. Elevene skal bli gode til å få et repertoar til hvordan lese på best måte. Modellering – lesetrappa – konkret med strategier. Leseprosjekt – plakater på pulven – limt fast på og i tillegg på vegg

Kommunal satsing – lesing i alle fag. Synlig læring med stoppeklokke og repeterende lesing. Tydelig mål på tavla – og ukeplan. Elevene fikk være med å egenvurdere i skriftlig arbeid, utdelt tekst uten kommentar fra lærer, vurderer seg selv. Ingen karakter. Bevisgjøring sin egen kompetanse. Satte også egne vurderingskriterier. Mål og struktur – elevene var med å bestemme. Gule lapper – tilbakemelding. Lærernes kompetanse ble berømmet.

Det kan henge sammen med en ny prosedyre under gjennomføringen av nasjonale prøver. Trengs målinger over flere år.

Det er videreført fra 9. til 8.trinn.

Hva gjør at Gulset ungdomsskole i Skien har hatt gode resultater på eksamen i matematikk over flere år?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Gruppen delte seg inn i mindre grupper for å innhente informasjon om lærernes faglige pedagogiske praksis, lærernes arbeid i team, vurderingspraksis med elevinvolvering og undervisning av elever med spesielle behov. Innhentet informasjon ved å observere i klasserommet i undervisningen.

Funn

Tette lærerteam, samstemte lærere kan være det som har gitt effekt, men veldig usikre på hva som er spesielt. En styrke å være flere i samarbeid. Hva som har skjedd på skolen er vanskelig i finne ut av.

Lærerne har et bevisst fokus på regning som grunnleggende ferdighet i teammøter, også for andre fag. Skolen arbeider etter en læringssløyfe i matematikk, et læringsløp der den matematiske samtalen er viktig. Lik struktur på timene er innført. Gode til å ta i bruk.

Lukka lag betyr 3 lærere på 3 lukka lag (9 lærere) som jobber tett. Teamet klarte å forutsi en del av elevenes utfordringer. Elevene ble satt sammen i ulike team. Lærerne var hverandres vikarer.

Alle matematikklærerne på samme lag. Hadde samarbeidsmøte hver uke. Snakket organisering og fag sammen. fordeling av oppgaver, individuell tilrettelegging, nivå-differensiering. Det var store grupper. Hver elev hadde hvert sitt måleark, hva kunne de mye og lite om. Lærerne var på og veiledet hele tiden. Hvilke mål strevde elevene med.

Elevinvolvering, samtale, framovermelding og involvering;

Det som Gulset gjør er det samme som de andre ungdomsskolene gjør. Gruppen tror ikke det er her forskjellen på resultatene ligger

Ser på undervisningen med elever med spesielle behov - hvordan møter vi disse elevene?

Var der i forkant av en prøve. Jobbet ut fra målearkene som de hadde fylt ut i forkant av timen. Noen var bevisste på hvorfor de var der andre var usikre. Kunne vært interessant å observere i timer som var ordinær undervisning, ikke i tilrettelagte timer. Fikk ingen klare svar på det de ønsket å undersøke. Store grupper med elever – hver elev har sitt målark, ble fordelt på grupper etter disse.

Gode grunnskolepoeng i Bamble - er det mulig å se en sammenheng med de gode resultatene og våre utviklingsarbeid?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Har sett på rapporter for RESPEKT- programmet og Ungdomstrinn i Utvikling og sammenhenger mellom elevundersøkelsen og satsinger på utviklingsarbeider. Ser på tre områder i elevundersøkelsen: a) faglig utvikling, b) motivasjon for læring og c) demokrati og medvirkning. Alle skolene bidrar til gode grunnskolepoeng. Vi utarbeidet spørsmål.

Vi ser at elevundersøkelsen gjør noen større byks på Vurder For Læring (VFL), elevmedvirkning og faglig utfordring.

Evaluering av respekt gir ingen signifikant endring men peker positiv oppover.

Funn

Vi jobber med utviklingsarbeid og har fått gode strukturer

New Zealand tur gjorde noe med ledergruppene i skolen

Vi har lærende møter i nettverk og egne ledermøter med utviklingsarbeid som tema

Konkluderer med at utviklingsarbeid er en god måte å forbedre resultater på og det å få med alle. Lærerne generelt sett har fått en større forståelse for hva respekt for hva regning er Lærerne har fått et felles språk. Ønsker å ha fokus på få utviklingsarbeid samtidig. Holde fokus

Respekt-programmet har gitt et hopp som går veldig på elev og læringssyn. Noen fellesnevnerer går på et positivt elevsyn og på læring.

Læringsmiljø - trygt og godt skolemiljø.

Struktur for timen vet vi virker. Enkle strukturer. Forskjell på skoler og lærere, men alle føler at utviklingsprogram gjør en endring. Holde ting varmt over tid. Strukturer og forventninger, elevene skal lære. Refleksjon om elevenes læring.

Konkluderer med at vi tror på utviklingsarbeid, gode strukturer for å jobbe med det. To store satsningsområder, Liv og Røre og VFL. Alle er med.

Felles elevsyn. Flinkere til å snakke om læring. Læringsmiljø, læringsløyfa, håndhilde, mål på tavla. Enkle nærmest banale strukturer som gjør et godt miljø. Lurt å gjøre. God praksis til hverdagslig drift. Etterspørre resultater over tid. Systematisk læringsfelleskap. Samarbeid – erfaringsdeling – Profesjonsfelleskap med refleksjon rundt elevens læring, læringssyn og verdier

Hva gjør at Drangedals elever har gode læringsresultater i avgangskullet 2016- 17?

Utvalg av informanter og innhenting av informasjon

Vi stilte følgende spørsmål til tre elever, tre foreldrepar og den ene av de aktuelle lærerne,

Funn

Elevene: Godt klassemiljø, god klasseledelse, konsekvente lærere, undervisvurdering, gode relasjoner

Foresatte: Godt skole- hjem samarbeid, undervisvurdering, klare forventninger, fokus på sosial kompetanse, inkluderende klassemiljø, gode fellesopplevelser, stabilitet av lærere på barnetrinnet

Lærer: Fokus på gode relasjoner og et godt klassemiljø. For å få bygd gode relasjoner og samhold hadde de turer og uteaktiviteter en gang i måneden
god støtte fra foresatte, hadde en del skoleflinke elever i klassen med litt status, kult å være flink, undervisning når det skal være undervisning

Vi ble oppfordret til å jobbe med en individuell oppgave. Vi ønsker derimot å finne ut noe mer siden vi hadde så smalt et utvalg av elever og foresatte. Det er også interessant å finne ut elevenes resultater lenger ned i klassene.

3.4 Positive påstander om strukturer som støtter god praksis

Opprettholdende faktorer som støtter god læring med eleven i sentrum er:

God forankring av leseplan fører til bedre leseopplæring

Systematiske og godt forankrede leseplaner/planer/planverk støtter god læring for elevene, planene må brukes i praksis og følges opp av skolelederne x15

Stå i satsningsarbeidet over tid!

Ledelse som har klare forventninger, og som etterser de kollektive rutinene

Å jobbe med ulike læringsstrategier er bra

God ikt/IT-utstyr/infrastruktur er viktig for elevens læring

Eleven profiterer på både visuell og auditiv støtte samtidig

God klasseledelse skaper godt grunnlag for elevenes lesing og læring x10

Plan for dagen/timen x2

God klasseledelse av elevenes samarbeids- og læringskultur (klassevenner og fagsamtaler mellom elever), med autoritet og varme x10

Hver lærer tar ansvar for den enkelte elevs læring gjennom VFL og god relasjonsbygging! x7

Klasseleders bruk av læringsløyper sikrer gode rutiner og strukturer i timer og fagemner inkl. VFL x8

Lærerens engasjement kan føre til faglig fokus x3

Tydelig oppstart av timen og klar forståelse for hva eleven skal lære x7

Tydelige tilbakemeldinger som forteller om kvaliteten på arbeidet/prestasjonen x5

Framovermeldinger som forteller hva eleven skal gjøre for å for å utvikle seg videre

Involvere eleven i vurderingen av eget arbeid/prosess x3

Elevenes opplevelse av å delta i planleggingen av undervisningen gir den store opplevelsen av mestring

Nivådifferensiering etter elevenes måloppnåelse gir bedre resultater, aktiviserer alle elever, variasjon i undervisningen x9

Opplæringen er preget av forankring i det elevene kan (kartlegging), ambisjoner (mål) og positivt klima mellom lærer-lærer, elev-elev og lærer-lærer (positive relasjoner).

Høy kompetanse hos ressurslærerne i den valget grunnleggende ferdigheten gir bedre forutsetninger for at eleven opplever glede i læringsarbeidet (TPO) x9

Faglig kvalitet fungerer positivt for leseutvikling

Mye begrepslæring/samsnakking om det

Økt elevmedvirkning fungerer positivt for leseutvikling/ påvirker læringsutbyttet x2

Godt samarbeid i lærerteamet/arbeidsteamet rundt elevene støtter elevresultatene, en vi-følelse x14

Strukturert lærersamarbeid skaper fagfellesskap, god fordeling av arbeidsoppgaver og felles elevkunnskap

Lærerne som tør å frigjøre seg fra læreverk/lærerveiledninger får bidrar til gode elevresultater

Tydelige mål og forventninger fra skoleeiere til skoleledere støtter god læring! x2

Tydelig forventning til at hver enkelt lærer skal bidra til den kollektive læringskulturen! x5

Læreren har ambisjoner på elevens vegne

Organisering av lærende team med fokus på struktur, tilpasning – «lesson study», samarbeidsformer i det profesjonelle fellesskapet som sikrer god læring hos elevene x2

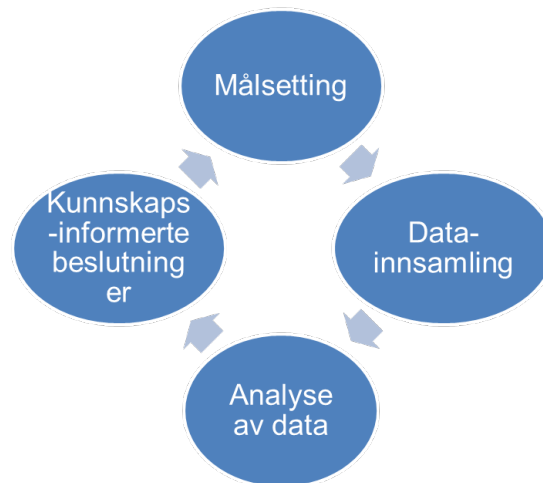
Jevnlige teammøter med fast agenda, resultatoppfølging

Gode relasjoner og kjennskap til eleven x5

Et trygt og godt læringsmiljø der det er ro og rom for å feile x5

Engasjerte lærere med et positivt elevsyn som engasjerer seg i elevenes læring og hvordan de underviser x8

Bruk av data/kartleggingsresultater

(Nordahl, 2018)

4.0 Verdier og prinsipper for opplæringen i Grenland +

Verdier i skolens praksis skal oppleves av elevene i Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og Kragerø sine barne- og ungdomsskoler. I forprosjektet «Elevene bak tallene – triangulert analysekompetanse» har læringsutbytte for forprosjektet vært at:

- deltakerne i prosjektet får økt kunnskap om triangulert analyse og utvikler sin analysekompetanse
- deltakerne skal kunne tilrettelegge for og drive skolebasert kompetanseutvikling på egen enhet
- deltakerne fremmer felles retningslinjer og praksis for analysearbeid i skolene

I ledelse for læring i profesjonsfelleskap og skoleutvikling har deltagerne arbeidet med innhente informasjon/data ut fra et formål/forskningsspørsmål ved hjelp av ulike kilder som observasjon, småintervjuer og ulike dokumenter slik at profesjonsfelleskapet kan analysere og vurdere før de tar beslutninger eller finner konsensus for videre vei i utviklingsarbeider. Å innhente informasjon ved triangulering for analyse, refleksjon og vurdering før handling er en måte tilsyn gjennomføres som bla. Fylkesmannens tilsyn overfor skolene.

I utvelgelsesfasen for datainnhenting trenger vi å presisere utvalget

- dokumentasjon som eksempelvis: sentrale dokumenter, forskrifter, lokale utviklingsplaner, lokale satsningsområder, elevresultater via prøver og kartleggingstester, elementer i NP, statistikker, elevundersøkelsen,
- Småintervjuer: Hvem skal være informanter av elever, lærere, elever med vedtak, hvor mange og hvilke spørsmål skal vi spørre som kan gi gode svar for det vi vil vite mer om,
- Observasjon: velge ut hva skal observeres og hvordan man skal observere.

Sjekke ut om dokumenter og observasjoner samstemmer. For å få til dette er det viktig med utvelgelse for hva som skal observeres. Dette er det Fylkesmannen gjør i tilsyn, vi bør bruke samme type triangulering for alt kvalitetsarbeid som skoleeiere og skoleledere.

(Odd Runar Aslaksen, Bamble kommune)

I denne sammenfatningen fra Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og Kragerø sine prosessdager 13. og 15. november 2018 blir deltakernes arbeider framstilt med bakteppe i ny Overordnet del for verdier og prinsipper i grunnopplæringen.

4.1 Opplæringens verdigrunnlag i Grenland+

Skolen skal bygge sin praksis på verdiene i opplæringslovens formålsparagraf.

Alle som arbeider i barne- og ungdomsskolene i Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal og Kragerø bygger sine verdier på opplæringslovens formålsparagraf.

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik,

tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdier som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einkilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

(Opplæringsloven §1-1)

Disse verdiene er grunnmuren i skolens virksomhet. De må gjøres levende og få betydning for hver enkelt elev i skolefellesskapet gjennom formidling av kunnskap og utvikling av holdninger og kompetanse. Verdiene skal prege skolens og lærernes møte med elevene og hjemmene. Elevenes beste skal alltid være et grunnleggende hensyn (Overordnet del, 2017, s.5).

4.1.1 Menneskeverdet

Skolen skal sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det, legges til grunn for opplæringen og hele virksomheten.

Lærere, fagarbeidere, skoleledere og skoleeiere i Grenland+ må ha et avklart elevsyn og læringssyn, og dette skal være avklart på hver enhet. Det er engasjerte lærere med et positivt elevsyn som engasjerer seg i elevenes læring og hvordan de underviser. De voksne har et positivt språk om og til hverandre. Et godt samarbeid i lærerteamene (Siljan og Kragerø). Klasseledelse kjennetegnes av dette positive elevsynet og læringssynet. Et positivt menneskesyn.

Det er lov å være en god elev. Det er også lov å være en god lærer. Engasjementet hos lærerne kan komme fra at lærerne tror på det de gjør (Skien og Kragerø). Fullan (2017) kombinerer tro, relasjoner, læring, meningen med livet og sier at det er dette som er *dybde*. Det er når skoleledere og klasseledere har tro på det de gjør og kjenner at det gir mening at det er

dybdeledelse. Tro og mening hjelper til med å frigjøre, avdekke, drive fram, ekstrahere og aktivere nye måter å tenke og oppføre seg på.

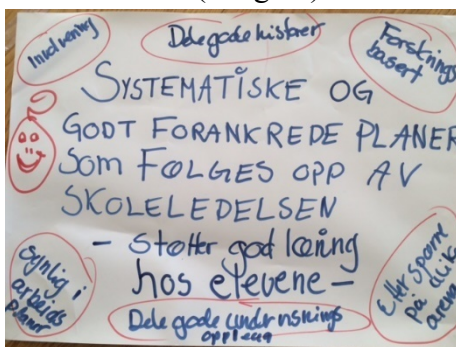
4.1.2 Identitet og kulturelt mangfold

Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap.

Felles referanserammer er viktig for den enkeltes tilhørighet i samfunnet. Klassereregler er viktig for å oppnå god klasseledelse:

- Lærere modellerer for elevene og elevene modellerer for hverandre
- Klassereglene brytes ned til kjennetegn
- Elevene og de voksne trener på reglene
- Trene på begreper i klassereglene slik at alle forstår

(Kraggerø)

4.1.3 Kritisk tenkning og refleksjon

Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap.

Felles referanserammer er viktig for den enkeltes tilhørighet i samfunnet. Et godt samfunn er tuftet på et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Skolen skal formidle felles verdier som trengs for å møte og delta i mangfoldet. Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de kan bruke språket for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre (Overordnet del, 2017, s. 6).

I Grenland+ -skolene skal lærere og ledere arbeide lærende i fellesskap noe som gir lærende barn/elever. Kommunen og skolens ansatte må stå i satsningsarbeidet over tid!

Elevene vil få tydelige tilbakemeldinger som forteller om kvaliteten på arbeidet og prestasjonen. Dette betinger et godt samarbeid i lærerteamet/arbeidsteamet rundt elevene slik at det støtter elevresultatene og gir en vi-følelse (Porsgrunn).

(Porsgrunn)

Det trenger å være samsvar mellom det eleven og læreren sier når det gjelder læringsarbeidet i klassen. Åpne oppgaver som fordrer undring og refleksjon, og engasjert lærer som brenner for det den snakker om.

4.1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang

Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette ideer til handling.

4.1.5 Respekt for naturen og miljøbevissthet

Skolen skal bidra til at elevene utvikler naturglede, respekt for naturen og klima - og miljøbevissthet.

4.1.6 Demokrati og medvirkning

Skolen skal gi elevene mulighet til å medvirke og til å lære hva demokrati betyr i praksis.

Økt elevmedvirkning fungerer positivt for felles leseutvikling og påvirker læringsutbytte ved «Vurdering For Læring» med fokus på elevinvolvering

4.2 Prinsipper for læring, utdanning og danning

Skolen har både et danningsoppdrag og et utdanningsoppdrag. De henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Prinsippene for arbeid med læring, utvikling og danning skal hjelpe skolene til å løse dette doble oppdraget.

I KSs rapport «Kom nærmere» legges det vekt på ansvarsdialogene som føres på alle nivåer (dialogarenaer), fra klasserom til kommunestyre. Ansvarsdialogene foregår ikke bare 1:1, men også på arenaer der flere deltar og sammen skaper ny kunnskap. Noen prinsipper legges det sterk vekt på i skoleutvikling som støtter og utvikler elevresultater i Grenland +:

Systematiske og godt forankrede leseplaner/planer/planverk støtter god læring for elevene, planene må brukes i praksis og følges opp av skolelederne.

Godt samarbeid i lærerteamet/arbeidsteamet rundt elevene støtter elevresultatene, en vi-følelse

Engasjerte lærere med et positivt elevsyn som engasjerer seg i elevenes læring og hvordan de underviser

God klasseledelse skaper godt grunnlag for elevenes lesing og læring

God klasseledelse av elevenes samarbeids- og læringskultur (klassevenner og fagsamtaler mellom elever), med autoritet og varme

4.2.1 Sosial læring og utvikling

Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig.

Elevene føler når det er ekte engasjement fra lærerne. Dette gjelder både i klasseledelse og i elevsamtaler. Pedagogiske prinsipp: God klasseledelse skaper godt grunnlag for elevenes lesing og læring. Kjennetegn: modellering, tipsplakater, oppstart- avslutning, stjernedryss (les Inger Bergkastet) Husk: gråpapirmetoden og skolevandring (Kragerø).

4.2.2 Kompetanse i fagene

Skolen skal se opplæringen i fag i lys av de verdiene og prinsippene som hele opplæringen bygger på.

God klasseledelse skaper godt grunnlag for elevenes lesing og læring

4.2.3 Grunnleggende ferdigheter

Skolen skal legge til rette for og støtte elevenes utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene gjennom hele opplæringsløpet.

Alle lærere i Grenland+ må være leselærere. I regning, som en kognitiv ferdighet, må det brukes mer tid i uka enn det fag og timefordelingen tilsier.

Våre prinsipper for god skoleledelse med eleven i sentrum

Det er viktig å analysere på grunnlag av ulike kilder. Ledere, lærere, foreldre og elever er viktige informanter. Å lede og å lære i like stort omfang: «men den ultimate prøven på treffsikkerheten din er ikke om du klarer å tyde det du ser, men om lederobservasjonene dine blir en øyeåpner for de som jobber med utfordringen» (Fullan, 2017, s. 41).

Alle lærere skal være leselærere med utgangspunkt i leseplanen. Læreren modellerer hvordan en skal lese en tekst/ulike lesestrategier. Faglærere legger til rette for hvordan lese nytt og ukjent stoff, og knytter lesestrategier til sin undervisning. Lesestrategier brukes i alle fag. Faste lesestrategier på hvert trinn. Ledelse har klare forventninger og etterser de kollektive rutineene ut fra en forpliktende plan som brukes. Tydelige forventninger fra leder som følger opp lærerne, leder etterspør og er til stede.

God klasseledelse skaper godt grunnlag for elevenes lesing og læring. For å nå alle elevene, må læreren ha tilgang på ulik læringsstøtte (f.eks STL+), må kunne variere læringsaktivitetene og kunne bruke andre læremidler enn læreboka. Nivådifferensiert stasjonsundervisning. «Det å løse et vanskelig samfunnsproblem er kanskje mer tilfredsstillende enn resultatet i seg selv» (Fullan, 2017, s. 45). Henvisning til faglige kilder: lesesenteret, ledelse som setter spor, STL+ førsteklasses start.

(Drangedal)

4.2.4 Å lære å lære

Skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring, forstår sine egne læringsprosesser og tilegner seg kunnskap på selvstendig vis.

Ledere og lærere er nysgjerrige sammen på elevenes læring og utvikling. Bruk av læringsstrategier og læringspartner.

Fire hovedfunn: 1. Struktur i klasseledelse 2. Variasjon i læringsaktiviteter og læringsstrategier (eks: think – pair – share) 3. Forventninger og tro på elevene 4. Engasjement og forutsigbare relasjoner (Porsgrunn og Kragerø).

Systematiske og godt forankrede leseplaner/planer/planverk støtter god læring for elevene. Planene må brukes i praksis og følges opp av skolelederne. Lederne følger opp kollektive rutiner, skriftlig, og en god avslutning av timen er god HMS for neste time (Kragerø). God klasseledelse skaper godt grunnlag for elevenes lesing og læring.

Viktige prinsipper for god skoleledelse med eleven i sentrum:

A. Leder som utforsker

Eksempler:

Viktig å gå i dybden, innhente informasjon fra ulike kilder (triangulering). Viktig å få med seg personalet i prosessen og analysen - utvikle profesjonsfelleskapet på skolen. Viktig å stille de rette spørsmålene (som skaper undring og refleksjon) hos medarbeiderne.

Konkret eksempel: Leseplan

observere, lytte, stille spørsmål, gå i dybden, forankring, få lærerne til å reflektere over hva som er viktig for å få god praksis, avklare forventninger knyttet til bruk av leseplan

Innhente informasjon, utvikle profesjonsfelleskapet, reflektere/analysere, milepæler, evaluere

Innhente informasjon: intervju, lese sentrale planer/planverk,

A. Evnen til å stille gode spørsmål

(Skien)

Skoleutvikling og profesjonsfellesskap

En systematisk og godt forankret plan, som brukes i praksis av lærerne og følges opp av ledelsen, støtter god læring for elevene.

For å få til dette må alle anerkjenne og forstå status quo (Fullan 2017) – *skape forståelse for et behov* (analyser av resultater og dagens praksis som utgangspunkt)

Medskapning (involvere hele personalet gjennom lærende møter):

- Stille spørsmål (hva ønsker vi å oppnå, hvorfor, på hvilken måte...)
- Lytte

Med bakgrunn i innspill fra alle deltakerne kan det være behov for videre:

- Observasjon, undersøkelser, utprøving
- Oppsummere/analysere/drøfte i fellesskap
- Konkretisere en plan (metode, arbeidsfordeling/ansvar)
- Gjennomføre – over tid, sette av tid til refleksjon og justering underveis
(Porsgrunn)

En systematisk og godt forankret plan som brukes i praksis av lærerne og følges opp av ledelsen støtter god læring for elevene. Medskapning i lærende møter involverer hele personalet der deltagerne stiller spørsmål og lytter. I arbeid med å lære i læringsfellesskap over tid er det behov for at deltagerne observerer, undersøker, prøver ut, oppsummerer/analyserer og drøfter og justerer i fellesskap (Porsgrunn). Skoleledere kan eksempelvis arbeide med komparativ analyse mellom ståstedsanalyse og punkt fra Elevundersøkelsen, f.eks. spørsmålene om Vurdering For Læring i Elevundersøkelsen (Bamble).

Eksempel:

En fellesnevner er Vurdering For Læring (VFL). Vi må jobbe som en “Vi-skole” - samlende, ikke “privatpraksis”

Hvordan gir god pedagogisk ledelse av vurdering for læring (utviklingsarbeidet) skal gi resultater, ref målsetting, nå målsetting i MOOC (VFL)?

Hvordan kan leder se at vi er på vei mot felles vurderingspraksis som er svært gunstig for elevenes læring? Når skoleledergruppa nå går i takt trenger vi å sikre at skolene går i takt med elevene. Vi kan eksempelvis arbeide med komparativ analyse mellom ståstedsanalyse og punkt fra Elevundersøkelsen, eksempelvis spørsmålene om Vurdering For Læring i

Elevundersøkelsen:

Delskår	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Forklarer lærerne hva som er målene i de ulike fagene slik at du forstår dem?	4,3	4,4	4,4	4,3	4,3
Forklarer lærerne godt nok hva det legges vekt på når skolearbeidet ditt vurderes?	4,2	4,3	4,3	4,3	4,2
Forteller lærerne deg hva som er bra med arbeidet du gjør?	4,1	4,2	4,2	4,1	4,1
Snakker lærerne med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre i fagene?	3,9	4,0	4,0	4,0	3,9
Hvor ofte får du tilbakemeldinger fra lærerne som du kan bruke til å bli bedre i fagene?	3,6	3,8	3,8	3,8	3,7
Får du være med og foreslå hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?	3,4	3,5	3,5	3,5	3,5
Får du være med og vurdere skolearbeidet ditt?	3,4	3,5	3,5	3,5	3,4
Jeg får hjelp av lærerne til å tenke gjennom hvordan jeg utvikler meg i faget	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9

(Bamble kommune)

4.2.5 Folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling

Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.

Konsekvente, forutsigbare og samstemte voksne støtter elevens faglige og sosiale læring. Det bør være tydelige forventninger fra lærer til elev der læreren har ambisjoner på elevens vegne. Gode, trygge elevsamtaler er preget av høye ambisjoner og stor omsorg (Skien).

4.3 Prinsipper for skolens praksis

Skolen skal møte elevene med tillit, respekt og krav, og de skal få utfordringer som fremmer danning og lærelyst. For å lykkes med dette må skolen bygge et godt læringsmiljø og tilpasse undervisningen i samarbeid med elevene og hjemmene. Det krever et profesjonsfellesskap som engasjerer seg i skolens utvikling.

4.3.1 Et inkluderende læringsmiljø

Skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle.

God skoleledelse handler om å skape en innovativ kultur på skolen der man hele tiden jobber mot å finne enda bedre måter å drive godt læringsarbeid på og prioriterer ressursene til dette arbeidet.

Eksempel: Svømmeskolen i Porsgrunn utviklet seg fra et behov om å bedre elevenes svømmeferdigheter. Kreativitet og prosess for å skape bedre læringsresultater. Se til ekspertene, men også se til relevante suksesser. Tøre å velge andre og mer utforskende måter enn det svømmeforbundet anbefaler. Prinsipper, aktive barn er lærende barn, økonomiske rammer – hvordan få til mest mulig læring innenfor de økonomiske rammene?

Porsgrunn

God klasseledelse av elevenes samarbeids- og læringskultur (klassevenner og fagsamtaler) med autoritet og varme. Relasjoner mellom elev – elev og voksen – elev er preget av høye ambisjoner og stor omsorg. God klasseledelse av elevenes samarbeid er sentralt. Godt samarbeid i lærerteamet/arbeidsteamet rundt elevene støtter elevresultatene, en vi-følelse (Skien).

4.3.2 Undervisning og tilpasset opplæring

Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring.

Det ønskes variasjon i bruk av læremidler og lærere kan være kritisk til læreboka, finne ulike tekster eller legge bort læreboka. Lærerne jobber med nivåddifferensiert-stasjonsundervisning
Klasseledelse: Lik struktur og forutsigbarhet. Aktive elever og mye variasjon.
Fokus på tilpassa tekster – frigjøre seg fra læreverker som eneste læreverker.

4.3.3 Samarbeid hjem og skole

Opplæringen skal skje i samarbeid og forståelse med hjemmet, og samarbeidet skal bidra til å styrke elevenes læring og utvikling.

Skolen har det overordnede ansvaret for å ta initiativet til og tilrettelegge for samarbeid. Dette innebærer å sørge for at foreldre og foresatte får nødvendig informasjon, og for at de gis mulighet til å ha innflytelse på sine barns skolehverdag (Overordnet del for verdier og prinsipper i grunnopplæringen, 3.3). Foreldre og foresatte skal oppleve ledere og lærere med ambisjoner og stor omsorg for eget barn eller ungdom. Skoleledere og lærere skal strekke seg etter å ha et godt samarbeid med foresatte og et godt skole- hjem samarbeid. I vanskelige situasjoner er det skolens ansvar å prøve å triangulere for å framskaffe ulike perspektiver (etter forprosjektet høst 2018).

4.3.4 Opplæring i lærebedrift og arbeidsliv

Opplæring i lærebedrift og arbeidsliv skal gi praktisk erfaring og relevant kompetanse, og forberede på de faglige kravene og forventningene som stilles i arbeidslivet.

Innovasjon og entreprenørskap inn i lederrollen er grunnleggende viktig i fremtidens skole. Å kunne lede og å lære i like stort omfang. Å lytte og å lære for å lede. I ledelse av dybdarbeid vet vi ikke hvordan det burde se ut, før vi gjennomfører det...

Samfunnsendringer krever ikke bare nye læringsmål for elevene, men også en veldig annerledes type lederskap.

4.3.5 Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis.

Systematisk og godt forankrede leseplaner/planer/planverk støtter god læring for elevene, planene må brukes i praksis og følges opp av skoleledelsen:

- Tilbakemeldinger gis av ledelse og kollegiet
- Forbedringer drøftes – blir enige om nye mål og prinsipper (skriftlig)
- Prinsipper for klasseledelse trenes på i personalgruppa
- Ledere er tydelige, etterspør, følger opp lærerne og er tilstede

Oppsummering av god skoleledelse med eleven i sentrum

Å lære sammen med sine ansatte der det skal det være rom for å feile, rom for undring, trygt, høye forventninger, tydelig ledelse, forutsigbart, lærerne skal oppleve mestring og trivsel, lojalitet ift retning og kurs, dybdeløring, samløring, humor.

1. Etablere mål og forventninger
 - Ved timeplanleggingen, nysgjerrige ledelse i klasserommet, medarbeidersamtale, leder må oversette til lærere via gjerninger
2. Systematisk og godt forankrede leseplaner/planer/planverk støtter god læring for elevene, planene må brukes i praksis og følges opp av skoleledelsen:
 - a. Hvordan: Involvere lærerne, Vise til forskning
 - b. Hvordan følge opp: Arbeidsplaner, etterspørres på ulike arenaer; spiserommet, trinnmøter, medarbeidersamtaler, dele gode historier, gode undervisningsopplegg,
3. Engasjerte lærere med et positivt elevsyn som engasjerer seg i elevenes læring og hvordan de underviser
4. Tydelig forventning til at hver enkelt lærer skal bidra til den kollektive læringskulturen.

(Siljan)

Prinsipp: Ledelse som har klare forventninger og som etterser de kollektive rutinene

- Alle lærere skal i løpet av uka gjøre en «Liv og røre» aktivitet. De skal legge fram hva de har gjort på personalmøte.
- Minne personalet om kollektive rutiner ved å sende ut skriftlig utgave av rutiner. De sendes ut en om gangen sammen med informasjon fra adm. som sendes ut hver uke. SFO- leder, inspektør og rektor lager liste slik at rutinene blir sendt ut hvert år.
- Trinnene skriver ned sine rutiner. Alle voksne deltar i prosessen.
- Skolevandring. Bruke skriftlig rutine. Velge ut områder. Bekrefte det som er bra.
- Felles tema, eks: avslutning av timen. Lærere skriver opp gode eksempler. Skolevandring som «jeg kommer og ser ditt gode eksempel». Kanskje en mnd. Forpliktende planer som følges opp og ledelse som har klare forventninger og som etterser de kollektive rutinene

(Kragero)

Utarbeide leseplan

- Motstand mot og verdsetting av status quo
 - aksept av systemet, vi har de elevene og de lærerne vi har
 - Forståelse av at vi må gjøre noe.
 - Ikke fornøyd med tilstanden
- Ekspert og læring
 - handler om å lære sammen
 - leder stiller de rette spørsmålene
 - bringe det kollektive lærerfellesskapet ut av komfortsonen
- Eksperimentering og forpliktelse
 - krav og støtte
 - lære underveis
 - skape oppslutning om god praksis og gode ideer
 - forpliktende plan

(Bamble)

Gode grep og prinsipper for god skoleutvikling

Systematiske og godt forankrede leseplaner/planer/planverk støtter god læring for elevene, planene må brukes i praksis og følges opp av skolelederne. Ved å stå i satsningsarbeid over tid skapes det et bedre grunnlag for å få effekt. Strukturert lærersamarbeid skaper fagfellesskap, god fordeling av arbeidsoppgaver og felles elevkunnskap. Sentrale elementer fra ledere og lærere er engasjement, forpliktende plan som er i bruk, tydelige forventninger fra leder som følges opp, struktur og klasseledelse. Å sette forventninger til et arbeid som skoleleder og lærer, stille undrende spørsmål og samle informasjon fra ulike kilder før man reflekterer og vurderer. En god skolekultur er godt samarbeid mellom kollegaer, samt relasjonene mellom lærer og elev er preget av høye ambisjoner, kultur for prestasjoner og omsorg. Planer er langsiktige og ledere og lærere er lojale.

(Porsgrunn)

Kragerø kommune skal kjennetegnes for å ha en VI- skole

- *Tydelig forventning til at hver enkelt lærer skal bidra til den kollektive læringskulturen.*

Forventningsforklaring- VIKTIG med få forventninger som gjenspeiles i alle ledd i organisasjonen Spisse bestilling fra ledelsen! Vi – skole skal synliggjøres i kommunens og den enkelte skoles planarbeid.

Ledelsen følger opp: møtetid, trinn/ fagseksjon/ driftsmøter- medarbeidersamtaler, skolevandring- **lederstøtte**.

Kjennetegn: utveksler ideer, fordeler arbeidsoppgaver, bidrar positivt, følger opp avtaler som blir gjort, ikke støtte men LØFTE- være gode lagspillere som løfter hverandre -ønske å gjøre hverandre gode.

Buddha: vi må ta et skritt av gangen....

Overskrift: Faglig pedagogisk praksis i profesjonsfelleskap

Det å bruke triangulering i analysearbeidet tar vi med oss videre. Etter undersøkelsene på Gulset så vi at skolen hadde:

- Tydelige forventninger til team, ansatte og elever (også kommunale forventninger)
- Struktur i team og seksjonsarbeid
- Lukkede lærerteam
- Faste møtepunkter der ledelsen deltar
- Bruk av læringsløyfa
- Nivådifferensiering innenfor temaene
- Tydelige læringsmål
- Felles profesjonsspråk

(Skien)

Viktigste prinsippene for god skoleledelse med eleven i sentrum

Lærende lærere og ledere gir lærende barn/elever, alle trenger tydelige tilbakemeldinger som forteller om kvaliteten på arbeidet og prestasjonen. Godt samarbeid i lærerteamet/arbeidsteamet rundt elevene støtter elevresultatene, og en vi-følelse. Det er viktig å stå i satsingsarbeid over tid!

(Porsgrunn)

4.4 PPT i Siljan, Skien, Porsgrunn, Drangedal, Bamble og Kragerø

På samlingen 13.11.18 drøftet vi rundt problemstillingen: «**Hva er god praksis for arbeidet med undersøkelsesplikten etter §5-4 i Opplæringslova?**».

«5-4. Nærmere om saksbehandlingen i samband med vedtak om spesialundervisning

Eleven eller foreldra til eleven kan krevje at skolen gjer dei undersøkingar som er nødvendige for å finne ut om eleven treng spesialundervisning, og eventuelt kva opplæring eleven treng. Undervisningspersonalet skal vurdere om ein elev treng spesialundervisning, og melde frå til rektor når slike behov er til stades. Skolen skal ha vurdert og eventuelt prøvd ut tiltak innanfor det ordinære opplæringstilbodet med sikte på å gi eleven tilfredsstillande utbytte før det blir gjort sakkunnig vurdering.

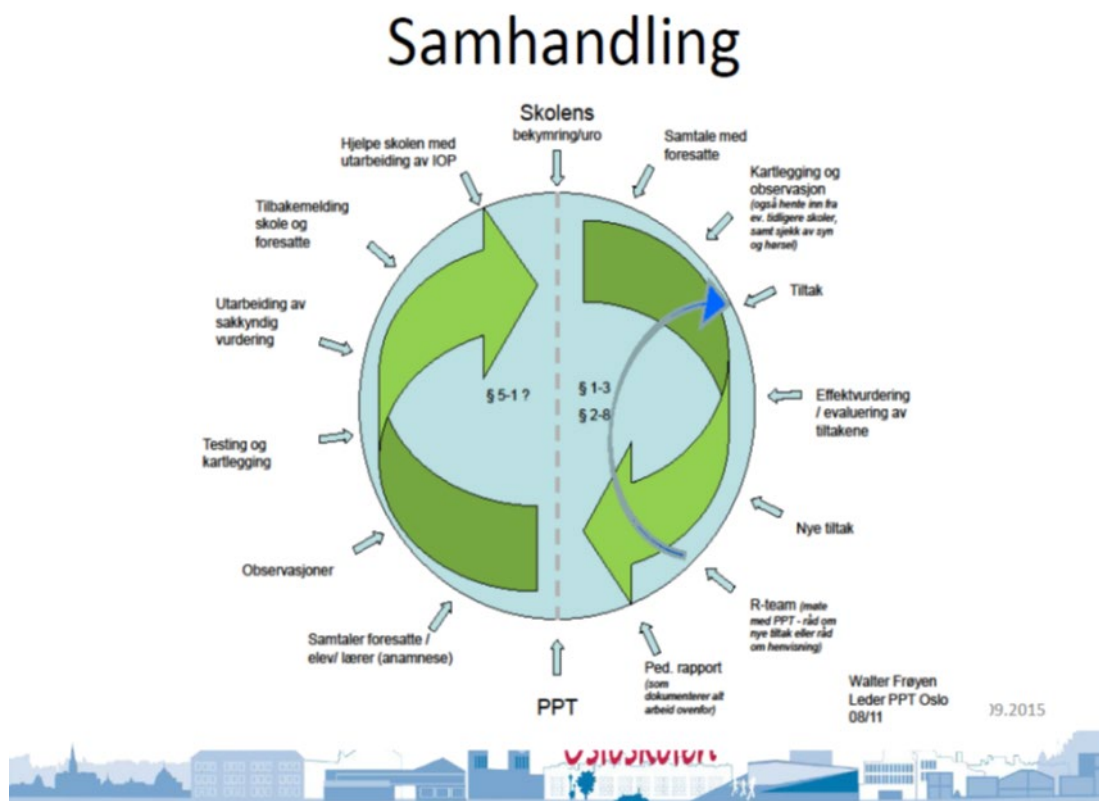
Før det blir gjort sakkunnig vurdering og før det blir gjort vedtak om å setje i gang spesialundervisning, skal det innhentast samtykke frå eleven eller frå foreldra til eleven. Med dei avgrensingane som følgjer av reglane om teieplikt og § 19 i forvaltningslova, har eleven eller foreldra til eleven rett til å gjere seg kjende med innhaldet i den sakkunnige vurderinga og til å uttale seg før det blir gjort vedtak.

Tilbod om spesialundervisning skal så langt råd er, formast ut i samarbeid med eleven og foreldra til eleven, og det skal leggjast stor vekt på deira syn».

Vi diskuterte følgende stikkord, og hvordan PPT kan bistå skolen i arbeidet med å ivareta undersøkelsesplikten:

- Ledelsen/skolen sine verdier og holdninger knyttet til elever som strever er avgjørende for arbeidet de legger i undersøkelsesplikten

- Forpliktelse og avklaringer - hva kan PPT bistå med, og hva forventes av oss? Hva kan vi forvente av ledelsen og skolen?
- Betydningen av gode relasjoner og trygghet for å skape et tverrfaglig læringsmiljø med delingskultur
- Bør PPT involveres mer enn kun i TPO? F.eks. inviteres inn i planleggingen av nytt skoleår, trinnmøter og fellesmøter (der det er relevant)?
- Kan PPT bistå i arbeidet med Nasjonale prøver og i arbeidet med nye lærerplaner? Å utarbeide en felles ståstedsanalyse, og planlegge veien videre sammen
- Tid: Både skolen og PPT må sammen sette av tid til samarbeid
- Hvilket handlingsrom har skolene med tanke på aktivitetsplikten? Hvordan definerer de ulike skolene dette? Bør dette drøftes på rektorforum slik at skolene får en felles forståelse?
- Viser til Walter Frøyen sin modell nedenfor, bør PPT involveres på et tidligere tidspunkt før saken ender opp i TPO?

«Handlingshjulet»

I Kragerø 15.11.18 brukte tiden til å drøfte egen praksis i forhold til saksgang i PPT og forventninger til skole i forkant av til melding for sakkyndig vurdering. PPT sin første del av mandatet. Vi bedrev «dybdearbeid»:

- Hva ligger i skolens handlingsrom, § 5 -4, i opplæringsloven. Denne presiserer at skolen må kartlegge, vurdere og eventuelt prøve ut nye tiltak på skolen innenfor rammen av ordinær opplæring. I dette ligger bl. a vurdering for læring, godt læringsmiljø, tidlig innsatt §1 -4, tilpasset opplæring § 1-3 og § 2- 8, særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter.
- Hvordan jobber våre tre kommunene innenfor dette mandatet til skolene og skolens handlingsrom for å favne flest mulig elever innenfor rammen av det ordinære?

Vi var like i:

1. Modell for hvordan skolen og PPT skal samhandle rundt elever med bekymring rundt faglig eller sosial utvikling. Bamble og Kragerø bruker «Handlingshjulet» utarbeidet av Walter Frøyen, Oslo PPT. Drangedal har sin egen modell. Dette dreier seg om en modeller for prosess, Før, Under og Etter – FUE. Disse viser PPT sin rolle som et ledd i kjeden med tydelige forventninger til skolen i forkant og etterkant.
2. Møte, ressursteam o.l. – tverrfaglig, PPT, skole, helse og om mulig barnevern, for drøfting av tiltak , evaluering av tiltak, drøfting av videre utredning PPT eller andre instanser.
3. Skriftlig skjema som forarbeid med dokumentasjon til møtet i Ressursteam.

Vi var ulike i hvor langt vi var kommet i prosessen rundt kompetanseheving og organisasjonsutvikling i forkant av oppmelding til ressursteam. PPT sin andre del av mandatet.

1. Bamble har hatt oppøring av ulike ledere, team ledere, lærere i hva som kan ligge av metoder, ferdigheter innhold i handlingsrommet § 5 -4, skolens plikt til å vurdere tiltak innenfor rammen av ordinær opplæring. Dette muliggjør tydelige forventninger prosessen forut for ressursmøter og eventuell oppmelding. Dette styrker skolens kompetanse både faglig og organisatorisk, noe som igjen støtter elevenes faglige og sosiale utvikling.
2. Drangedal har rutiner for møtene, skjema i forkant av møtet og innføring av at skjemaet nå skal være inne i forkant av møte til PPT og rektor, som forarbeid til ressursteammøtet.
3. Kragerø er i oppstart til innføring av systemene med Ressursteam – opprettholdende faktoranalyse og utarbeidelse av skjema forut for til melding til ressursteam. Oppstart høsten -18.

Av viktige prinsipper i opplæringen som støtter og utvikler elevresultater valgte vi:

1. Tydelig oppstart av timen og klar forståelse for eleven skal lære

- Dette fordi det ligger i handlingsrommet § 5 -4 av hva en kan forvente av den enkelte lærer som vil være tiltak innenfor det ordinære og som sikrer flere elever faglig og sosial utvikling.
- 2. Organisering av lærende team med fokus på struktur, tilpasning «Lessons study», samarbeidsformer i det profesjonelle fellesskap som sikrer god læring hos elevene.
 - Dette fordi det utvikler større deler av lærerne på en skole, sikrer mer helhetlig forståelse og tilnærming til elevgruppen. Forskning viser til: En god lærer er bra, et lærerteam er bedre og en hel skole er best!
- 3. Tydelige mål og forventninger fra skoleeier til skoleledere som støtter god læring.
 - Dette fordi rammene kommunalt blir like med hensyn til forventninger til de ulike skolelederne . Dette gir mulighet og rammer for kollegial utvikling og støtte skoleledere mellom i en kommune.

Vi drøftet videre hva som skjer når vi skal foreta en sakkyndig vurdering etter henvisning via Ressursteam :

Vi var enige om følgende: SAKKYNDIG VURDRING ER TRIANGULERT ANALYSEARBEID

- a. Vi ser på ulike former for avvik via kartleggingsprøver, tester, diagnostisk materiell.
- b. Vi observerer eleven på ulike måter i ulike kontekster.
- c. Vi intervjuer eleven, lærere, foresatte.

I etterkant av dette triangulerte analysearbeidet utarbeides en sakkyndig vurdering som sier noe om behovet og eventuelt retten til spesialundervisning. Mål innhold, metoder vil her bli beskrevet på bakgrunn av analysearbeidet utført i forkant

Referanser

- Bjørnsrud, H. (2014). *Den inkluderende fellesskolen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bjørnsrud, H. (red.) (2015). *Skolebasert kompetanseutvikling. Organisasjonslæring for delingskultur*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Dudley, P. (2015). *Lesson Study. Professional learning for our time*. Oxford: Routledge.
- Høsøien, U. & Prydz, M. (2017). *Skolebasert kompetanseutvikling. En Idèbank*. Oslo: Pedlex
- Fullan, M. (2017). *Ledelse som setter spor*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Hauger, B., Højland, T. G. & Kongsbak, H. (2008). *Organisasjoner som begeistrer*. Oslo: Kommuneforlaget
- Hallås, B.O. & Grimsæth, G. (2016). *Lesson Study i en nordisk kontekst*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Kuyini Alhassan, A-R. & Abosi, O. (2011). *The 2nd Generation Street Children in Accra. Developing Teaching Strategies To Enhance Positive Learning Outcomes in Schools (Article)*
- Kversøy, K.S. (2013). *Etikk – en praktisk vinkling*. Oslo: Fagbokforlaget
- Lie, A. & Høiby, E. (2016). *Lesson Study for bedre læring i Drammenskolen*. Oslo: Bedre Skole
- Lie, A.L.K., Benjaminsen, G.E. & Andreassen, G. (2012). *Å trene en anerkjennende læringskultur*. Oslo: Bedre Skole
- Mausethagen, S., Prøitz, T.S. & Skedsmo, G. (2018). *Elevresultater. Mellom kontroll og utvikling*. Oslo: Fagbokforlaget
- Prøitz, T.S. (2015). *Læringsutbytte*. Oslo: Universitetsforlaget
- Olsen, K.O. & Wølner, T.A. (2017). *Lesson Study og læreres læring*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Postholm, M. B.(red), Dahl, T., Dehlin, E. Engvik, G., Irgens, E. J., Normann og Strømme, A. (2017). *Ungdomstrinn i utvikling. Skoleutvikling, lesing, skriving og regning. Funn og fortellinger*. Oslo: Universitetsforlaget
- Postholm, M. B.(red), Dahl, T., Dehlin, E. Engvik, G., Irgens, E. J., Normann og Strømme, A. (2017). *Ungdomstrinn i utvikling. Skoleutvikling og ledelse. Funn og fortellinger*. Oslo: Universitetsforlaget
- Scharmer, O. (2011). *Teori U. Lederskap som former framtiden – mot en ny social teknologi*. Oslo: Ankerhus

Skriftserien nr. 21
2019

—
«Elevene bak tallene – triangulert analysearbeid»
Håndbok for dybdeløring i profesjonsfellesskap, Kragerø 11. mars 2019

—
Forfattere: Anne Liv Kaarstad Lie

—
ISBN 978-82-7860-364-2
ISSN 2535-5325

—
usn.no

